

Baksidan av djurskyddsarbetet

– Finns det ett samband mellan veterinärernas djurskyddsanmälningar och hot, trakasserier och våld mot veterinärer i Sverige?

The dark side of animal welfare efforts - Is there a correlation between reports of violations of the animal welfare legislation and the occurrence of threats, harassments, and violence against veterinarians in Sweden?

Mikaela Neijdebro

Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Veterinärprogrammet
Uppsala 2022

Baksidan av djurskyddsarbetet - Finns det ett samband mellan veterinärernas djurskyddsanmälningar och hot, trakasserier och våld mot veterinärer i Sverige?

The dark side of animal welfare efforts - Is there a correlation between reports of violations of the animal welfare legislation and the occurrence of threats, harassments, and violence against veterinarians in Sweden?

Mikaela Neijdebro

Handledare: Lotta Berg, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Bitr. handledare: Cecilia Lindahl, RISE
Examinator: Frida Lundmark Hedman, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: A2E
Kurstitel: Självständigt arbete i veterinärmedicin
Kurskod: EX0869
Program/utbildning: Veterinärprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för kliniska vetenskaper

Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2022

Nyckelord: djurskydd, kliniskt verksamma veterinärer, anmälningsplikt

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

<https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

En viktig del av veterinärers roll i samhället är upprätthållandet av svenskt djurskydd. Ett av veterinärernas verktyg är djurskyddsanmälningar, och veterinärer har en lagstadgad plikt att anmäla misstanke om brott mot djurskyddslagstiftningen till länsstyrelsen. Tyvärr har det under senare år larmats om ett allt hårdare arbetsklimat för djurhälsopersonal från flera instanser. Detta kan gälla allt från missnöje med behandlingskostnader till missnöje med behandlingsresultatet. Det ses en negativ trend där incidenter med hot och hat ökar, både på arbetsplatsen och i sociala medier. Veterinärer är speciellt utsatta under fysiska besök och upplever en ökande otrygghet på arbetsplatsen. Det praktiska djurskyddsarbetet som utförs av veterinärer riskerar att påverkas negativt av det rådande arbetsklimatet. Studien syftade till att undersöka om det finns en koppling mellan djurskyddsarbetet som utförs av kliniskt verksamma veterinärer i samband med djurskyddsanmälningar och de upplevelser av hot, trakasserier och våld som veterinärer utsätts för. Om möjligt ämnade studien även att belysa problem kring djurskyddsarbetet som möjligen kan ligga till grund för framtida diskussioner om utvecklandet av en mer trygg och säker process kring djurskyddsanmälningar för veterinärkåren. För att studera detta delades studien upp i två delar. En webbenkät riktades mot kliniskt verksamma veterinärer i Sverige. Enkätens syfte var att undersöka veterinärers syn på djurskyddsarbete och huruvida det finns en koppling mellan deras djurskyddsarbete i samband med djurskyddsanmälningar och upplevda hot, trakasserier och/eller våld. Det inkom 240 svar, varav 210 fullständiga. Den andra delen av studien baserades på en kvantitativ undersökning av djurskyddsanmälningar inlämnade av kliniskt verksamma veterinärer till länsstyrelserna i fem län mellan 2019-01-01 och 2021-08-31. Syftet var att identifiera de vanligaste anledningarna till att anmälningar görs av veterinärer och om/i vilken utsträckning dessa innehåller hänvisningar till hot, trakasserier eller våld mot veterinärer eller annan djurhälsopersonal. Totalt studerades 278 djurskyddsanmälningar.

Resultatet visar att en tredjedel (33 %) av de medverkande veterinärerna någon gång utsatts för hot eller trakasserier under en process med djurskyddsanmälan. Det vanligaste var uthängningar i sociala medier och hot om motanmälan till ansvarsnämnden eller hot mot anställning och karriär. Ingen veterinär rapporterade sig ha utsatts för fysiskt våld mot den egna personen, men fem rapporterade sig ha bevittnat våld mot en kollega i sammanhanget. Totalt ansåg 84 % av respondenterna att djurskyddsarbetet kring djurskyddsanmälningar var förenat med risker för hot och trakasserier, och hälften (53 %) ansåg att det försämrats på grund av detta, bland annat genom minskad anmälningsbenägenhet. Drygt en femtedel (22 %) av de medverkande veterinärerna hade vid minst ett tillfälle avstått att anmäla djurskyddsfall på grund av riskerna med hot, trakasserier och våld. Av de studerade djurskyddsanmälningarna innefattade 6 % hänvisningar till hot och samtliga av dessa involverade fall med vanvård, djurmisshandel eller djurägare som nekat vård. En tydlig koppling mellan djurskyddsanmälningar och hot och trakasserier kunde ses i studieresultatet. Våld ansågs inte lika starkt kopplat enligt de medverkande veterinärerna i enkäten och inga av de studerade djurskyddsanmälningarna nämnde incidenter med fysiskt våld. Studiens enkätsvar visar på flera förbättringsområden för att öka tryggheten vid djurskyddsanmälningar för veterinärer. Framför allt ses behov av ökat förtroende för länsstyrelsernas hantering av anmälningar, ökat stöd och en översyn av möjligheterna för veterinärer att anmäla anonymt, fler utbildningsmöjligheter och förbättrad hantering av hot på arbetsplatsen och i sociala medier. Resultatet indikerar att den rådande arbetssituationen påverkar anmälningsbenägenhet negativt, och riskerna med hot och trakasserier kan sannolikt vara en bidragande orsak till det relativt begränsade antalet djurskyddsanmälningar som inkommer från veterinärer varje år.

Nyckelord: djurskydd, kliniskt verksamma veterinärer, anmälningsplikt.

Abstract

An important part of veterinarians' role in society is animal protection, partly through upholding the Swedish animal welfare legislation. This can be done through animal welfare reports, which clinical veterinarians in Sweden are obligated to do by the existing mandatory reporting that includes all "animal health personnel". During the last few years, the working climate for clinical veterinarians has taken a drastic downturn, and many reports of threats and harassment against veterinarians in their workplace and on social media has made the news and gained public knowledge. Such threats and harassment can be linked to anything from complains over treatment costs to complaints related to unsuccessful treatment efforts. Veterinarians are especially exposed and at risk during physical meetings with animal owners and experience an increasing insecurity at the workplace because of this. The practical animal protection work performed by veterinarians' risks being negatively affected by the prevailing work climate.

This study aimed to investigate the possibility of a link between animal welfare reports submitted by veterinarians and incidents of threats, harassments, and violence against veterinarians. If possible, the aim of the study was also to illuminate problems with the existing animal protection work of veterinarians, which may be of use in future discussions concerning the development of a more safe and secure course of action. To research this, the study was divided into two parts. A web survey was aimed at Swedish clinical veterinarians. The survey was open for 38 days, during which a total of 240 answers were submitted. In addition to this, a quantitative examination of 278 animal welfare reports submitted by clinical veterinarians in five counties during 01-01-2019 to 31-08-2021 was carried out.

The results showed that one third (33%) of the veterinarians included in the survey at least once had experienced threats or harassments during an animal protection case. The most common situations involved harassments in social media, threats of counter-reporting to the veterinary disciplinary board for animal health staff or threats against employment and career. No veterinarian reported violence directed to themselves, and only five reported having witnessed violent actions directed towards a colleague. Six percent of the animal welfare reports included in the study had references of threats against veterinarians. All involved cases of neglect, animal cruelty or animal owners who refused veterinary care or euthanasia of their animals. A total of 84% of the responders felt that animal protection work was associated with risks of threats and harassments and 53% believed it had affected the practical animal protection work negatively. These risks concerning animal protection work had affected 22% of the veterinarians included in the survey in the way that they had refrained at least once from submitting animal welfare reports, despite the mandatory reporting. The study result indicates a link between practical animal protection work and threats and harassments. The result of the survey pointed at a few areas of improvement with veterinary animal protection. There is a need for improved confidence, support, and communication with the investigating agencies. There is also a need for better handling of threats and harassments in social media and in the workplace. There were many requests for increased education concerning the Swedish animal welfare legislation. The result indicates that practical animal protection work is negatively affected by the current situation with incidents of threats and hatred. The risks of threats and harassment could be a contributing factor to the relatively limited number of animal welfare reports submitted by veterinarians each year. Increased possibilities for vets to remain anonymous in animal welfare reports and improved immunity may both increase the rate of reporting.

Keywords: Animal protection work, clinical veterinarians, mandatory reporting.

Förord

Redan under den allra första praktiken på veterinärutbildningen började jag fundera på djurskydd och vad ordet betydde för mig. Sedan dess har min uppfattning förändrats flera gånger och min interna definition av begreppet har fått justeras allt eftersom utbildningen fortskridit och nya erfarenheter tillkommit.

Idén till examensarbetet väcktes under sommaren mellan årskurs fyra och fem, när jag arbetade som djurvårdare på ett stort djursjukhus. Där fick jag från sidolinjen uppleva djurskyddsarbete och veterinärers känsloladdade inställning till detsamma. Det fick mig att börja ifrågasätta mina ställningstaganden avseende djurskydd, min uppfattning var inte applicerbar på det som jag upplevde att veterinärer utsattes för i arbetet. Innan detta var det veterinära djurskyddsarbetet som en riddare i rustning, en räddare i nöden som anländer med fanfarer och räddar dagen. Efter den sommaren insåg jag att veterinärernas djurskyddsarbete ibland mer kan liknas med en anonym hjälte som borstar av sig damm, spott och spe efter varje omgång, reser sig och angriper problemet på nytt, lite mer tilltygad för varje gång.

Sommaren innan sista terminen på utbildningen arbetade jag som tillförordnad veterinär, återigen på ett stort djursjukhus. Då fick jag för första gången i egenskap av veterinär arbeta med djurskydd i praktiken. Det jag upplevde och de tankar och åsikter som jag fick ta del av stärkte min tro på att veterinärers djurskyddsarbete är oerhört viktigt men står inför stora utmaningar. Examensarbetet var ett sätt för mig att undersöka det kliniska veterinära djurskyddet och hur mina upplevelser de där somrarna stod i förhållande till andra veterinärers uppfattning om praktiskt djurskyddsarbete i samband med djurskyddsanmälningar.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	11
2. Litteraturoversikt	13
2.1. Djurskydd.....	13
2.1.1. Veterinärernas roll avseende djurskydd	14
2.1.2. Veterinärens avvägning	16
2.1.3. Att anmäla eller ej, det är frågan.....	17
2.2. Arbetsmiljö	21
2.2.1. Otrygghet på arbetsplatsen	21
2.2.2. Klimatet i traditionella och sociala medier	22
2.2.3. Psykisk ohälsa och stress.....	24
2.2.4. Veterinärbrist – absolut eller relativ?	25
2.3. Kopplingar mellan djurskyddsarbete och arbetsmiljöproblem	26
3. Material och metoder	28
3.1. Litteratursökning	28
3.2. Enkät.....	28
3.2.1. Utskick och urval.....	29
3.2.2. Sekretess och anonymitet	29
3.3. Djurskyddsanmälningar	30
3.3.1. Urval.....	30
3.3.2. Insamlande av data.....	31
3.3.3. Hantering och sekretess	32
4. Resultat.....	33
4.1. Enkät.....	33
4.1.1. Allmänna frågor.....	33
4.1.2. Djurskyddsanmälningar	33
4.1.3. Djurskyddsarbete	36
4.1.4. Påståenden avseende hot/trakasserier/våld	40
4.1.5. Handlingsplan och handledning vid djurskyddsarbete	40
4.1.6. Öppna kommentarsfält	41
4.2. Djurskyddsanmälningar till länsstyrelser	41
4.2.1. Allmän information	41

4.2.2.	Orsaker till anmälan	43
4.2.3.	Hot/trakasserier/våld nämnda i anmälningar	45
5.	Diskussion.....	47
5.1.	Begränsningar i studien.....	47
5.1.1.	Enkätstudien	47
5.1.2.	Djurskyddsanmälningar	48
5.2.	Resultatdiskussion.....	48
5.2.1.	Hot och trakasserier i arbetet och minskad anmälningsbenägenhet..	48
5.2.2.	Våld är inte vanligt förekommande	50
5.2.3.	Skillnad i hat och hot från djurhållare av olika djurslag.....	51
5.2.4.	Indikationer på lågt förtroende för länsstyrelserna	51
5.2.5.	Handlingsplan vid hot, trakasserier eller våld	52
5.3.	Ökad trygghet, ökat antal djurskyddsanmälningar	53
5.3.1.	För att anmäla måste man tro på effekter	53
5.3.2.	Stöd och djurskydd på riksnivå	53
5.3.3.	Anonymitet vid anmälan	54
5.3.4.	Immunitet vid motanmälningar.....	55
5.3.5.	Undvik att arbeta ensam med djurskyddsfall.....	56
5.3.6.	Nolltolerans och sociala medier	56
5.3.7.	Utbildning	57
5.4.	Summering	57
	Referenser.....	59
	Populärvetenskaplig sammanfattning	63
	Bilaga - Webbenkät	65

1. Inledning

Under senare år har intresset för veterinärkårens arbete samt fysiska och psykiska hälsa ökat kraftigt. Flera medier har frekvent publicerat material om veterinärkårens hälsa, arbetssituation och framtidsutsikter. Detta har öppnat upp för debatter och diskussioner angående personalbrist, stress och den otrygghet på arbetsplatsen som upplevs av veterinärer i Sverige idag (Jerving 2019b, Sveriges veterinärförbund 2021a, SVT 2021).

Trots den positiva trenden med ökad medietäckning avseende veterinärers arbetssituation kvarstår problematiken kring uthängning av både kliniker och enskild personal inom djursjukvården i sociala medier. Dagens klimat på sociala medier är hårt och yrkesverksamma inom djursjukvården, till stor del veterinärer, utsätts ofta för drev, trakasserier och hot via sociala medier (Gröna arbetsgivare 2020, SVT 2021, Dagens Nyheter 2021). Svensk djursjukvårds medlemsenkät från branschrapporten 2020 visar att en majoritet av medlemmarna upplever att den granskning som sker i medier, både traditionella och nya, är ensidig och vinklad, där bilden av branschen i stort redan är etablerad, och sällan ges det utrymme för kommentering från djursjukvårdens perspektiv i reportage och inlägg (Gröna arbetsgivare 2020). Konfrontationer eller angrepp kan inträffa vid de flesta olika situationer, från priser på veterinärvård till uteblivna behandlingsresultat med mera.

Men det är inte bara på sociala medier som klimatet är hårt. Även på arbetsplatser ses en negativ trend där incidenter med hot och hat ökar (Gröna arbetsgivare 2020). Detta har sannolikt en mångbottnad orsak, där både minskad personalstyrka tillsammans med en ökad efterfrågan av veterinära tjänster och allmänhetens ökade krav på avancerad djursjukvård ger ett försämrat klimat inom branschen i sin helhet (Kommittédirektiv 2021:42, Gröna arbetsgivare 2020). Nya siffror som publicerades i ett pressmeddelande i oktober 2021 på Gröna arbetsgivares hemsida visar att 19 % av de 1158 tillfrågade medlemmarna inom Svensk Djursjukvård har utsatts för våld eller våldshot från djurägare vid minst ett tillfälle under det senaste året. Den yrkesgrupp som var mest utsatt för våld och våldshot i sitt fysiska arbete var veterinärer (Svensk Djursjukvård 2021). Detta är ett viktigt och allvarligt arbetsmiljöproblem inom branschen.

Djurskydd är ett av de områden som riskerar att påverkas negativt av det rådande arbetsklimatet. Djurskydd är en viktig fråga inom veterinäryrket och en viktig del av veterinärers roll i samhället är upprätthållandet av djurskydd inom lagstift-

ningens ramar. Veterinärer kan arbeta med djurskydd på många olika sätt, både praktiskt och teoretiskt. Djurskyddsarbetet kan innefatta djurskyddskontroller, djurskyddsfrågor kring lagstiftning, hantering av djurskyddsfall, m.m. Veterinärer kan även vara myndigheterna behjälpliga i olika djurskyddsfrågor. Kliniskt verksamma veterinärer utför djurskyddsarbete bland annat genom rådgivning och behandling i daglig verksamhet. Ett av veterinärens verktyg i djurskyddsarbetet är djurskyddsanmälningar, och kliniskt verksamma veterinärer har en lagstadgad plikt att anmäla misstanke om brott mot djurskyddslagstiftningen (8 kap. 18 § djurskyddslagen [2018:1192]).

Den här studien syftar till att undersöka om det finns en koppling mellan kliniskt verksamma veterinärers djurskyddsanmälningar och de upplevelser av hot, trakasserier och våld som veterinärer utsätts för. Detta kan i sin tur ge insikt i eventuella problem kring processen med djurskyddsanmälningar som möjligen kan ligga till grund för framtida diskussioner inom området och utvecklandet av en mer trygg och säker arbetssituation, vid djurskyddsanmälningar, för veterinärkåren.

2. Litteraturöversikt

2.1. Djurskydd

Det som ofta åsyftas i samtal som rör djurskydd är det som innefattas av djurskyddslagstiftningen. Den inkluderar allt från bestämmelser om box- och gruppstorlekar hos lantbrukets djur, till hur länge en katt eller hund får vara utan tillsyn. Förtydligat så definierar djurskyddslagen, tillsammans med djurskyddsförordningen och föreskrifterna, den miniminivå som ska klassas som godkänd för djurhållning i Sverige (Riksrevisionen 2003). Högre standard än vad som definieras i lagstiftningen uppmuntras och eftersträvas, men är inte ett krav. Undantag finns i de fall där djurhållaren är ansluten till ett privat djuromsorgsprogram eller annan organisation med egna (högre) kravspecifikationer.

Utöver det som är lagstadgat, innefattar begreppet djurskydd en mängd olika områden och organisationer som alla värnar om djurens hälsa och välmående. Begreppet djurskydd är därför inte enbart knutet till lagstiftning, utan omfattar alla insatser som görs för att de djur som samhället och individen ansvarar för ska ha det bra. Det kan röra sig om allt från utbildningsinsatser och kampanjer till olika typer av frivilliga djuromsorgsprogram. Det finns ett flertal aktörer i Sverige som har ett starkt intresse avseende djurskyddsområdet, inte minst lantbruksnäringen, djurrättsorganisationer och uppfödare (Riksrevisionen 2003).

Djurskydd är dock inte samma sak som djurvälstånd och det är viktigt att dessa två begrepp inte blandas ihop. Djurskydd består i vad vi människor gör för djuren medan djurvälstånd avser ”hur djuren verkligen mår” (Berg, L., Sveriges lantbruksuniversitet, pers. medd., 2021-11-05). Djurskydd är starkt knutet till den lagstiftning som finns i det aktuella landet och är till för att sätta ramar för hur vi människor behandlar de djur som vi ansvarar för. Djurvälstånd avser djurs egen uppfattning om sin situation, som utvärderas med hjälp av olika mätbara parametrar i försök att uppskatta ett eller flera djurs välmående (Keeling 2021). Ett gott djurskydd kan främja för en god djurvälstånd, men begreppen kan inte likställas med varandra. Enligt 1 kap. 1 § i djurskyddslagen (2018:1192) är lagens syfte att säkerställa gott djurskydd, men också att främja god djurvälstånd i Sverige.

De instanser som ansvarar för kontroll av djurskyddet i Sverige är framför allt Jordbruksverket, Livsmedelsverket och länsstyrelserna, där länsstyrelsen ansvarar för djurskyddskontroller på gårdar och hos djurägare. Förutom genom planerade kontroller kommer även mycket information in till myndigheterna via oros- och djurskyddsanmälningar från allmänheten och vissa specifika yrkesgrupper, framför allt djurhälsopersonal, inberäknat veterinärer (Riksrevisionen 2003).

2.1.1. Veterinärernas roll avseende djurskydd

Djurskydd är ett område av stor betydelse inom veterinäryrket. Veterinärer är i en god position att övervaka djurs välfärd och hälsa, både genom sitt kliniska arbete med djur, samt genom sin gedigna kunskap inom veterinärmedicin som tillsammans gör det möjligt för en kliniskt verksam veterinär att bedöma om ett djur är sjukt, skadat eller på annat sätt har en undermålig hälsa eller har en livssituation som inte följer djurskyddslagens bestämmelser (Riksrevisionen 2003).

Olika sätt att arbeta med djurskydd som veterinär

Veterinärer kan arbeta med djurskydd på många olika sätt. Bland annat kan de arbeta som länsveterinär och vara delaktig i handläggningen av djurskyddsfall. De kan även arbeta med djurskyddskontrollen vid slakterier som officiell veterinär anställd hos Livsmedelsverket, eller arbeta mer centralt med djurskydd på Jordbruksverket med olika djurskydds-, och lagstiftningsfrågor. De kan också arbeta med djurskydd under uppdrag som exempelvis banveterinär, utställningsveterinär och försöksdjursveterinär. Utöver olika sorters anställningar som innefattar djurskyddsarbete, kan veterinärer bli ombedda att hjälpa polisen eller länsstyrelsen i djurskyddsfall, eller skriva yttranden och agera sakkunniga i domstolsärenden (Berg, L., Sveriges lantbruksuniversitet, pers. medd., 2022-01-06).

Veterinärer kan även arbeta med djurskydd som en naturlig del av rådgivning och behandling i daglig klinisk veterinärmedicinsk verksamhet. I en nyzeeländsk artikel av Robertson (2010) beskrivs den allmänna uppfattningen om veterinärer som generellt god, med ett högt förtroende för yrkesgruppen. Veterinärer anses av allmänheten i stort ansvara för den primära djurhälsovården och ses av många som likställda med familjeläkare (Arkow 1994 se Robertson 2010). Utöver veterinärers frivilliga djurskyddsarbete inom många olika anställningsformer och uppdrag, har veterinärer i Sverige vissa åtaganden som är lagstadgade. Ett sådant åtagande är djurskyddsanmälningar vid misstänkta djurskyddsfall.

Vad säger lagen?

Alla kliniskt arbetande veterinärer har en lagstadgad plikt att anmäla misstanke om brott mot djurskyddslagen. År 2002 utökades anmälningsplikten till att innefatta alla legitimerade veterinärer som är verksamma inom djurens hälso- och sjukvård. Innan denna lagändring var det enbart de statligt anställda distriktsveterinärerna

som hade anmälningsplikt vid brott mot djurskyddslagstiftningen (Riksrevisionen 2003). År 2010 skedde ytterligare förändringar avseende anmälningsplikten. Anmälningsplikten skrevs in i djurskyddslagen och började i samband med detta att gälla all yrkesverksam djurhälsopersonal (Lundström 2015).

Enligt 8 kap. 18 § i djurskyddslagen (2018:1192) ska en veterinär, som tillhör djurhälsopersonalen, om denna:

”...i sin yrkesutövning finner anledning att anta att djur inte hålls eller sköts i enlighet med denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller de EU-bestämmelser som lagen kompletterar...anmäla detta till kontrollmyndigheten, om inte bristen är lindrig och rättas till omgående.”

Kontrollmyndigheten i detta fall avser den aktuella länsstyrelsen för det berörda länet. En djurskyddsanmälan lämnas in till länsstyrelsen som sedan ansvarar för att utföra en inspektion och bedömning av varje enskilt fall (Lundström 2015). Det är viktigt att poängtera att den djurhälsopersonal som lämnar in ett ärende till länsstyrelsen inte har beslutanderätt gällande utfall av en anmälan.

Det är alltså tvingande för veterinärer, samt all annan djurhälsopersonal, att informera aktuell länsstyrelse vid misstanke om att ett djur inte hålls i enlighet med lagstiftningen. Det behövs alltså endast en misstanke för att lagen ska gälla i detta avseende. Veterinärer är med andra ord inte skyldiga att utreda ett misstänkt djurskyddsfall, bekräfta misstanken eller på annat sätt agera beslutsfattande i ärendet. Inte heller bör en veterinär göra sin bedömning enbart på subjektiva parametrar. Robertson (2010) skriver i sin nyzeeländska artikel att en veterinär enbart är ansvarig för att göra en bedömning av djurskyddsfall baserat på kliniska kunskaper inom veterinärmedicin och djurhälsa. I praktiken kombineras ofta subjektiva och objektiva bedömningsparametrar, där veterinären bör sträva efter att inta en objektiv ställning och i möjligaste mån använda sig av objektiva mått på djurets hälsa och välfärd, baserat på sin reella kompetens.

Olika sorters brott mot djurskyddslagstiftningen

Alla misstankar om brott mot djurskyddslagstiftningen som inte bedöms som lindriga och rättas till omgående, ska anmälas till kontrollmyndigheten. Det betyder i praktiken att lagen inte skiljer på hur bristen/brottet uppstod, utan enbart ser till konsekvensen. Det finns många olika sätt en djurägare eller djurhållare kan bryta mot lagstiftningen, både avsiktligt och oavsiktligt.

Brott mot djurskyddslagstiftning kan bland annat avse djur som i sig är välmående, men som inte hålls i enlighet med lagen. Det kan exempelvis handla om djur som hålls i icke anpassade utrymmen, flockdjur som hålls enskilt eller avsaknad av utevistelse för specifika djurslag och djurkategorier.

Brott mot djurskyddslagstiftningen kan dock även innebära situationer där djur far illa på ett mer uppenbart sätt. Det kan röra sig om försummelse eller vanvård,

vilket definieras av Kogan *et al.* (2017) som underlåtenhet att tillhandahålla basala nödvändigheter som föda, vatten, skydd, omsorg eller veterinärvård. Definitionen kan appliceras både på fall med enstaka djur samt fall med ett stort antal djur, så kallat djursamlande eller på engelska ”hoarding”. Försummelsen eller vanvården kan ske avsiktligt eller oavsiktligt, där oavsiktlig försummelse är den vanligaste formen av vanvård (Kogan *et al.* 2017, Arkow 2015).

Mindre vanligt är fall av djurplågeri, som kan definieras som uppsåtlig eller oaktsam misshandel/vanvård oavsett gärningsmannens/djurhållarens/djurägarens avsikt, motiv eller mentala status. Här klassar en del litteratur även in avsiktlig försummelse (Arkow 2015).

2.1.2. Veterinärens avvägning

Det kan i vissa fall vara svårt för en veterinär som möter ett djur en kort stund i dess liv, ibland endast några minuter, att avgöra om den brist man ser avseende djurskydd kommer rättas till av djurägaren/djurhållaren omgående eller ej. Var den gränsen går är en fråga som inte har ett enkelt svar utan kräver att veterinären gör en bedömning och avvägning i det enskilda fallet, ofta utan en helhetsbild av situationen. I dessa fall är det viktigt att veterinären kompletterar sin kliniska undersökning av djuret med en noggrann anamnes och kopplar detta till djurets ras, ålder, kön, sjukdomshistoria och livssituation.

Ibland är bristerna i djurets omsorg tydliga vid misstänkta djurskyddsfall. Situationer som kraftig avmagring, kraftigt nedsatt hygien, inväxta horn, kraftigt tovad päls eller märkbart nedsatt mun- och tandstatus kan ses med blotta ögat och indikerar att djuret, i alla fall under en tid, utsatts för undermålig omsorg. Dessa situationer kräver dock veterinärens avvägning om det går att åtgärda problemen omgående, vilket kräver god kommunikation med, och ”compliance” (efterlevnad eller följsamhet) hos djurägaren/djurhållaren (Robertson 2010). I de fall där veterinären bedömer att problemen är allvarigare än ”lindriga” eller att problemen inte går att lösa omgående oavsett orsaken till detta, kan veterinären hamna i en svår sits, framför allt om problemen bedöms vara orsakade oavsiktligt (Robertson 2010).

Gällande djurplågeri och avsiktlig/medveten vanvård kan återkommande skador och/eller skador som inte kan förklaras på ett tillfredställande sätt vara viktiga tecken som kan tyda på att allt inte står rätt till (Arkow 2015). Utöver skador bör en veterinär även notera förändringar i djurets psyke. Även om det inte bör bedömas separat, kan förändringar i ett djurs beteende, som inte kan förklaras av underliggande medicinska, infektiösa eller kirurgiska tillstånd, också vara ett tecken på djurplågeri eller vanvård. Exempel på beteenden som bör uppmärksammas är tecken på rädsla för en familjemedlem, överdriven aggression eller undergivenhet och tydlig förbättring av psykiskt välmående hos ett djur när det separeras från ägaren (Kogan *et al.* 2017). Situationer avseende djurplågeri och

avsiktlig vanvård kan vara psykiskt påfrestande, men ger sannolikt inte upphov till moraliska dilemman i lika stor utsträckning som fallen där orsaken bedöms vara oavsiktlig (det vill säga situationer där djurhållaren inte förstått att djuret lidit eller att denne brutit mot lagstiftningen).

I en amerikansk studie av Kogan *et al.* (2017) var veterinärers största dilemma vid misstänkta djurskyddsanmälningar en osäkerhet gällande djurskyddsfallets validitet och hantering. De vanligaste orsakerna för att veterinärer valde att avstå att anmäla misstänkta djurskyddsfall var upplevd osäkerhet om det faktiskt rörde sig om djurskyddsfall eller ej (både avseende djurets lidande och djurhållarens kunskap kring lagstiftningen), en övertygelse om att insatser för att informera/utbilda djurägaren var mer effektiva samt antagandet att den iakttaga skadan eller det sjukliga tillståndet uppkommit oavsiktlig (Kogan *et al.* 2017).

Om man ser till hur den svenska djurskyddslagen är skriven i dagsläget bör dessa funderingar inte spela särskilt stor roll. Misstankar om djurskyddsbrott är enbart undantagna från anmälningsplikten om brottet anses lindrigt eller bedöms kunna åtgärdas omgående, inte om det anses oavsiktligt eller inte. I verkligheten spelar dock en rad faktorer in i veterinärers avvägning om en djurskyddsanmälan bör utföras eller avstås.

2.1.3. Att anmäla eller ej, det är frågan

Anmälningsplikten, så som den är formulerad i lagen, tar begränsad hänsyn till de många intressen som en veterinär måste ta hänsyn till i praktiken. Enligt en svensk studie av Lundström (2015) som riktades till distriktsveterinärer och deras inställning till anmälningsplikten vid djurskyddsfall, påtalades av flertalet intervjuade veterinärer att en djurskyddsanmälan kunde upplevas som ett svek mot förtroendet mellan veterinär och djurägare. De intervjuade använde ord som ”jävsituation”, ”kränkande” och ”förmynderi” för att beskriva situationen och djurägares potentiella uppfattningar kring den (Lundström 2015).

Motstridigheter kring anmälan av ett misstänkt djurskyddsfall gällde framför allt mindre tydliga fall där avsteget från lagstiftningen var mildare än uppenbara grova fall av vanvård, misskötsel och/eller djurplågeri, i vilka ingen av de intervjuade veterinärerna kände tveksamhet inför anmälan. I de mer otydliga fallen som sannolikt ändå omfattades av djurskyddslagen, vägde veterinärerna in flertalet olika faktorer i beslutsfattandet. Innan veterinären fattade beslut om eventuell djurskyddsanmälan övervägdes potentiella konsekvenser för samtliga inblandade parter. Även veterinärens egna erfarenheter av tidigare anmälningar spelade in i beslutsfattandet (Lundström 2015).

Redan 2003 konstaterade Riksrevisionen i sin rapport att antalet djurskyddsanmälningar från veterinärer som inkommer till kontrollmyndigheten är lågt. Flera internationella studier pekar på specifika hinder som en veterinär måste hantera innan en anmälan sker, vilka skulle kunna förklara det låga antalet djurskydds-

anmälningar från veterinärer per år. Osäkerheter avseende bedömningen av potentiella djurskyddsbrister, oro för yrkesrelaterade och rättsliga konsekvenser, lågt förtroende för beslutsfattande instanser och bristande utbildning inom djurskydd är bara några av de hinder som regelbundet visats i studier världen över (Kogan *et al.* 2017, Robertson 2010, Morgan och McDonald 2007, Donley *et al.* 1999). Dessa resultat tyder på att djurskydd är ett komplicerat område där veterinärers arbete inte sällan gör avsteg från lagstiftningen och utsätter veterinärerna för möjliga moraliska dilemman.

Möjliga moraliska dilemman

I möten med djurägare ska veterinärer agera utifrån ett flertal intressen. De ska se till djurets välbefinnande, ägarens intressen och veterinärens/företagets affärsintressen, agera myndighetsperson, djurhälsopersonal och ibland egenföretagare i samma möte (Robertson 2010, Riksrevisionen 2003). I en rapport från Riksrevisionen (2003) upplevde sex av tio tillfrågade distriktsveterinärer detta som problematiskt och kände sig obekväma med de dubbla rollerna (Riksrevisionen 2003). Vid misstanke om djurskyddsbrister blir veterinären klämd mellan två åtaganden, att i samma stund agera säljare av en tjänst och granskare av en köpare (Lundström 2015). Detta kan ge upphov till moraliska dilemman för veterinären, vilket i sin tur kan påverka den psykiska hälsan (Morgan och McDonald 2007).

Ett moraliskt dilemma definieras av Morgan och McDonald (2007) som en konflikt mellan olika ansvar/skyldigheter av likvärdig moralisk betydelse, utan tydligt prioritering inbördes. Enligt en artikel från Robertson (2010) försvinner moraliska dilemman när det finns en lagstadgad anmälningsplikt avseende djurskydd. Detta då anmälningsplikten i första hand baseras på veterinärens utbildning i att kunna observera och bedöma kliniska tecken och formulera potentiella differentialdiagnoser (Robertson 2010). Det kan diskuteras om det faktiskt stämmer, då det kan tyckas ifrågasättas till viss del av resultaten från flera studier, där veterinärer upplever liknande dilemman trots anmälningsplikt (Lundström 2015, Kogan *et al.* 2017). Anmälningsplikten är delvis tänkt att fungera som ett skydd för veterinärer, genom att flytta ansvaret från den enskilda veterinären till ”systemet och politikerna” (Berg, L., Sveriges lantbruksuniversitet, pers. medd., 2021-11-05). Sannolikt sker en tydlig minskning av moraliska dilemman i närvaron av anmälningsplikt, men delar av dessa dilemman kvarstår och är en faktor i djurskyddsarbetet.

Möjligt är att de dilemman som upplevs av veterinärer förtydligas på ett mer korrekt sätt om de beskrivs som ”praktiska dilemman”, en term som används av Morgan och McDonald (2007). Detta menar de är mer korrekt än moraliska dilemman, då det ur ett etiskt perspektiv finns ett klart korrekt tillvägagångssätt vid misstänkta djurskyddsfall. Trots detta blir dessa situationer besvärliga, och definieras av moraliska avvägningar som är svåra att göra på grund av kontextuella

faktorer, exempelvis negativa reaktioner från kunder, inkomstförlust, ökad arbetstid utan garanterat gott utfall. Dessa situationer är inte moraliska dilemman i ordets strikta mening, eftersom det finns en etiskt korrekt lösning på dessa dilemman men som kan upplevas som svåra att genomföra av andra skäl än de etiska (Morgan och McDonald 2007).

Oavsett hur man väljer att definiera de dilemman som genomsyrar djurskyddsarbetet för veterinärer kan man inte undgå att notera att de finns och att de påverkar veterinärerna i hög grad.

Djurskydd i förhållande till affärsintressen

Det verkar finnas en tydlig dissonans mellan lagstiftning och verklighet avseende anmälningar av misstänkta djurskyddsbrott. En av de viktigaste faktorerna avseende veterinärers djurskyddsanmälningar är djurägarens potentiella reaktion, samt dennes relation till veterinären (Stolt 1997, Lundgren 2017). Detta bottnar sannolikt i de dubbla roller som veterinären behöver ha i sin yrkesutövning som diskuterats ovan. I en studie av Stolt (1997) var den enda faktor som hade statistisk signifikans för huruvida en veterinär skulle uppfylla anmälningsplikten eller ej, djurägarens förväntade reaktion på en eventuell anmälan.

Många svenska kliniskt verksamma veterinärer är anställda i vinstdrivande företag/koncerner eller har egen praktik. Affärsintressen blir därför en faktor som inte går att förbise vid djurägarmöten. Sannolikt upplevs detta som tydligast för egenföretagare och mindre kliniker, där klientbortfall kan innebära stora konsekvenser för företagets lönsamhet och möjlighet till fortsatt verksamhet.

Djurskyddsdiskussioner kan bli ett känsligt ämne, som kan få betydande konsekvenser beroende på djurägarens reaktion. Frågor som berör hur djurskyddsanmälningar kan påverka verksamheten genom minskad lönsamhet, förlorade kunder och verksamhetens rykte, förblir relevanta och en faktor i det djurskyddsarbete som utförs av veterinärer (Robertson 2010, Kogan *et al.* 2017, Arkow 2015, Morgan och McDonald 2007).

Förtroende för länsstyrelserna

I Lundströms (2015) studie avseende distriktsveterinärers inställning till anmälningsplikten, spelade tidigare erfarenheter av kontakt med länsstyrelsen i djurskyddsfall stor roll för hur benägen en veterinär var att anmäla ett misstänkt fall av brott mot djurskyddslagstiftningen. Tillgänglighet, personlig relation med kontaktpersonen på myndigheten, samt utfall av tidigare djurskyddsanmälningar var viktiga faktorer som ökade sannolikheten att de tillfrågade veterinärerna tog kontakt med myndigheten (Lundström 2015).

En viktig faktor för att veterinärer skulle ta kontakt med länsstyrelsen var det faktum att en anmälan ledde till åtgärd, och att veterinären fick kännedom om detta. Om åtgärd uteblev sjönk förtroendet för länsstyrelsen då veterinärerna upplevde

detta som en jobbig situation där de förlorade djurägarnas förtroende i onödan (Lundström 2015). Detta har även uppmärksammats av Kogan *et al.* (2017) där veterinärer som medverkade i studien ansåg att avsaknad av åtgärder från myndigheter efter att djurskyddsbrister rapporterats var en faktor som negativt påverkade villigheten att utföra framtida anmälningar. Ytterligare stöd för detta antagande gavs redan 1999 av Donley *et al.* I deras studie svarade en majoritet av veterinärerna att förtroendet för kontrollmyndigheten påverkade hur benägna de var att anmäla misstänkta djurskyddsfall (Donley *et al.* 1999).

Ansvarsnämnden

Risken att drabbas av rättsliga eller yrkesmässiga påföljder vid djurskyddsärenden är enligt studier från andra länder en vanlig orsak till att veterinärer drar sig för att anmäla (Kogan *et al.* 2017, Robertson 2010, Morgan och McDonald 2007, Donley, *et al.* 1999). Motsvarande studier i svensk kontext saknas.

Kommunikation med djurägaren är extremt viktigt oavsett orsak till veterinärbesöket, men blir än mer kritiskt i fall där det kan röra sig om brott mot djurskyddslagstiftningen. Det är viktigt att veterinärer utför noggrann dokumentation av varje besök, avseende fynd vid klinisk undersökning och diagnostik, anamnes, djurägar-kommunikation med rekommendationer, planerad utredningsgång och överenskomna åtgärder och insatser med djurägaren. Att utöver detta även komplettera journalen med foton, expertutlåtanden och andra konsultationer som berör djuret rekommenderas starkt, framför allt i ärenden som rör djurskyddsbrister (Robertson 2010). Vikten av god dokumentation och djurägarkommunikation blir än mer tydlig vid misstänkta djurskyddsfall, där journalen ofta är av stor betydelse vid länsstyrelsernas övervägning och beslutsfattande i det enskilda fallet. Dokumentationen kan även ha stor betydelse om kommunikationen med djurägaren brister och/eller djurägaren reagerar negativt och finner anledning att i sin tur anmäla veterinären.

Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård är den nämnd som behandlar anmälningar från djurägare som anser att djurhälsopersonal har felbehandlat ett djur. I ett ärende ges båda parter en chans att yttra sig och nämnden bedömer om den anmälda parten brustit i sin yrkesutövning till den grad att denne ska tilldelas en disciplinpåföljd (Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård 2021).

Även om god dokumentation och djurägarkommunikation är åtgärder som verkar självklara, innefattar klagomål mot veterinärer ofta brister i dessa avseenden enligt Robertson (2010) i en nyzeeländsk studie. I Sverige kan klagomål från djurägare och andra oenigheter resultera i anmälningar till ansvarsnämnden. Att bli anmäld till ansvarsnämnden kan bli en tidskrävande process, som högst sannolikt även är psykiskt påfrestande. Detta trots att veterinärer ytterst sällan drabbas av klander i djurskyddsärenden (Berg, L., Sveriges lantbruksuniversitet, pers. medd., 2021-11-05).

2.2. Arbetsmiljö

Veterinäryrket är brett och det finns många olika typer av arbetsplatser och anställningsformer (Kommittédirektiv 2021:42). För dem som är kliniskt verk-samma kan arbetsplatsen innefatta allt från fast klinikarbete på stora djursjukhus till den ambulatoriska enmansföretagaren. Oavsett hur arbetsplatsen ser ut är det viktigt att arbetsmiljön optimeras, både för arbetsinsatsens kvalitet och personalens väl-mående och trygghet.

Tyvär visat studier att djursjukvårdens arbetsklimat är långt ifrån optimalt. Det ses en trend där förekomsten av hot, trakasserier och även hat kopplat till arbets-platsen blir allt vanligare (Gröna arbetsgivare 2020). Det föreligger allvarliga brister i arbetsmiljön för djursjukvården i Sverige, där både angrepp mot personal på arbetsplatsen och personliga påhopp på sociala medier ökar (Veterinärförbundet 2021a). Sådana angrepp är inte på något sätt begränsade till just djurskyddsområdet, utan kan röra allt från prissättning till behandlingsresultat. Hot och hat på arbets-platsen är en arbetsmiljöfråga som måste tas på största allvar.

Veterinärer väljer att arbeta deltid i allt högre grad, sjukskrivningarna de senaste åren har ökat och många väljer att helt eller delvis lämna det kliniska arbetet (Vete-rinärförbundet 2021a). I en studie av Hogrell (2021) uppgav enbart 39 % av de till-frågade veterinärerna att de hade valt att utbilda sig till veterinär idag mot bakgrund av sina arbetslivserfarenheter (Hogrell 2021). Det är en skrämmande låg siffra som ger tydliga indikationer på att arbetssituationen för veterinärer i dag är långt ifrån acceptabel.

Veterinärförbundet har uttryckt en tydlig önskan om att en översyn av den veterinära yrkesrollen och dennes arbetsmiljöproblem bör genomföras. De menar att situationen måste ses över och hanteras för att vi i framtiden ska få en väl funge-rande djursjukvård i Sverige (Veterinärförbundet 2021a).

2.2.1. Otrygghet på arbetsplatsen

Veterinärer såväl i Sverige som i andra länder har i ett flertal studier uppgett att de utsatts för hotfullt och kränkande beteende och påhopp vid sin yrkesutövning och i möten med djurägare/djurhållare (Epp och Waldner 2012, Irwin *et al.* 2019, Jer-vinge 2019b, Hogrell 2021). Den otrygghet som veterinärer upplever på sin arbetsplats är inriktningsöverskridande och ses både hos veterinärer med sin huvud-sakliga arbetsplats på klinik och hos dem som främst arbetar i fält (Irwin *et al.* 2019).

De vanligast förekommande övergreppen på arbetsplatsen är verbala påhopp och hot, men en mindre andel veterinärer har även upplevt fysiskt våld och överfall i sin yrkesutövning. I en kanadensisk studie avseende veterinäryrkets hälsorisker uppgav 2 % av de responderande veterinärerna att de fysiskt skadades eller miss-handlades av en klient mellan en till tre gånger under en femårsperiod (Epp och

Waldner 2012). I samma studie uppgav en tydlig majoritet (60 %) av alla tillfrågade veterinärer att de utsatts för verbala övergrepp från djurägare. Den vanligaste orsaken till övergreppen var kundens oförmåga att betala, missnöjdhet med besöket, negativ utgång av behandling och djurägarnas vilja att genomföra behandlingar som veterinären inte var villig, eller inte kunde tillhandahålla (Epp och Waldner 2012, Irwin *et al.* 2019).

I en brittisk-irländsk studie av Irwin *et al.* (2019) uppgav de deltagande veterinärerna att kunder kunde utsätta veterinären i fråga för kränkande beteenden både i praktiken och under ett hembesök. Att hantera dessa situationer ansågs vara problematiskt och ibland skrämmande (Irwin *et al.* 2019). Risken att utsättas ökade markant när kunden och veterinären var oense, men även när kunden var påverkad av någon substans vid mötet.

Endast 38 % av veterinärerna som inkluderades i Hogrells (2021) studie upplevde att hanteringen av hot och våld på sin arbetsplats fungerade bra. I Naturvetarnas arbetsmiljöenkät från 2019 uppgav 18 % av veterinärerna att det utsatts för hot i tjänsten (Jerving 2019b). I en intervju i Ridsport informerade Kristofer Jerving om att de situationer där veterinärer upplevde hot främst skedde vid betalningssituationer på kliniker och vid avlivningsbesked av djurskyddsskäl (Ridsport 2019). I samma intervju uppger Jerving:

”Många djurägare vill rädda sina husdjur till vilket pris som helst och tror att de har en försäkring som kommer att täcka allt. När de upptäcker att det inte är så och att det kostade mer än vad de tänkt kommer hoten. Det verkar också som att den råa ton som används på sociala medier har smittat av sig på möten i verkligheten...”

Enligt Svensk Djursjukvårds (2021) medlemsenkät, där 19 % av de tillfrågade uppgav att de utsatts för våld eller våldshot under det senaste året sågs ingen skillnad i resultatet avseende geografiskt läge eller storleken på arbetsplatsen. Majoriteten av de som utsatts var veterinärer under fysiska möten med djurägare. Det betyder att risken att utsättas för våld eller hot om våld sannolikt är högre som veterinär jämfört med andra yrkesgrupper inom djursjukvården och att risken inte påverkas av geografiskt läge eller om arbetsplatsen är en liten dagöppen klinik eller ett stort jouröppet djursjukhus (Svensk Djursjukvård 2021).

2.2.2. Klimatet i traditionella och sociala medier

Veterinäryrket har under det senaste decenniet ändrat karaktär. Idag finns utöver de mer traditionella veterinärinriktningarna även veterinärer som arbetar online och via videofunktioner för att hjälpa djurägare och deras djur (Kommittédirektiv 2021:42). Sociala medier har skapat ytterligare möjligheter för olika veterinärkliniker och egenföretagare att nå ut till allmänheten med information om deras verksamhet, vilket öppnat upp för nya sätt att nå ut till potentiella kunder.

Tyvärr har sociala medier inte enbart fört med sig positiva förändringar för veterinäryrket. Ett allt hårdare medieklimat har medfört ett kraftigt tilltagande arbetsmiljöproblem för veterinärer, där risken att utsättas för drev på sociala medier ökat markant (Veterinärförbundet 2021c). Risken att bli uthängd, både för verksamheten och enskilda medarbetare gäller dock inte bara veterinärer. Alla de olika yrkeskategorierna inom djursjukvården utsätts för hård press, hot och hat i såväl traditionella som sociala medier (Veterinärförbundet 2021c). I Gröna arbetsgivares branschrapport (2020) konstaterar man att klimatet i sociala medier har hårdnat markant och att djursjukvårdsbranschen som helhet ifrågasätts. I rapporten konstateras även att många medarbetare inom djursjukvården får utstå personliga påhopp i sociala medier (Gröna arbetsgivare 2020).

Ofta gäller det ärenden där djurägaren av en eller annan anledning är missnöjd och aktivt väljer att publicera sitt missnöje på sociala medier och inte sällan nämns veterinärer eller andra medarbetare vid namn. Den här sortens situationer blir då ensidigt delade i olika forum och ger ofta upphov till direkta hot och hatstormar mot de uthängda personerna (Gröna arbetsgivare 2020). Den involverade personalen är i dessa situationer mycket utsatt, framför allt då sociala medier saknar ansvarig utgivare och djurägarens historia kan delas i princip odisputabelt, då veterinärer och andra medarbetare av tystnadspliktsskäl inte kan framföra sin sida av saken (Veterinärförbundet 2021c).

Enligt Tove Särkinen, kommunikationsansvarig på Veterinärförbundet, i en intervju med Ridsport (2019), är oron över att bli uthängd ett stort problem:

”Att bli uthängd på sociala medier är en av de värsta farhågorna för veterinärstudenter på väg ut i arbetslivet. De är mycket mer rädda för det än för att bli anmälda till ansvarsnämnden. Jag förstår det och kände själv likadant när jag arbetade på klinik som veterinär. I ansvarsnämnden görs det en rättvis prövning – på sociala medier har du ingen chans att försvara dig,”

I Hogrells (2021) studie om veterinärers arbetssituation och psykiska välbefinnande svarade 47 % (235) av veterinärerna inkluderade i studien att de upplevde kritiken av veterinärer i sociala medier som kraftigt belastande.

I Ridsports artikel om hot mot veterinärer (2019) uppgavs att veterinärernas utsatthet på sociala medier upplevdes som såpass allvarlig att Sveriges lantbruksuniversitet, som ansvarar för Sveriges enda veterinärutbildning, tillsammans med Veterinärförbundet anordnade ett symposium för att hjälpa veterinärer att hantera situationen. Problematiken har inte försvunnit under de senaste två åren och under hösten 2021 genomfördes ytterligare satsningar för att försöka hjälpa situationen. Gröna arbetsgivare jobbar på att ta fram material för att öka kunskaper om konflikthantering och hjälpa personal inom djursjukvården att hantera hat och hot på arbetsplatsen och i sociala medier (Svensk Djursjukvård 2021).

2.2.3. Psykisk ohälsa och stress

Veterinärer som yrkesgrupp har en internationellt väldokumenterad nedsatt psykisk hälsa jämfört med allmänheten. Detta uppmärksammades redan under 90-talet och har sedan dess konstaterats i flertalet internationella studier (Fink-Miller och Nestler 2018, Nett *et al.* 2015, Milner *et al.* 2015, Skipper och Williams 2012, Bartram och Baldwin 2010).

Orsaken till den nedsatta psykiska hälsan inom yrket är inte klarlagd, men flertalet möjliga anledningar diskuteras i litteraturen. Bartram och Baldwin (2010) diskuterar arbetsrelaterade stressfaktorer som påverkar veterinärer, inklusive långa arbetsdagar, social isolering, tvivel på sin egen kompetens och risken för misstag under det kliniska arbetet som kan leda till nedsatt psykologisk hälsa. En dålig arbetsmiljö och svåra yrkesrelaterade dilemman kan möjligen påverka veterinärers psykiska hälsa i negativ riktning. I Hogrells (2021) studie framgår att veterinärer i Sverige under 2020 hade en hög sjukfrånvaro för psykiatriska diagnoser, och risken för sjukfall kopplade till stressrelaterad psykisk ohälsa var markant. Veterinärer hade även ökad risk för vissa psykiatriska diagnoser såväl som utmattningssyndrom och en möjlig anledning till statistiken uppgavs vara en bristande arbetsmiljö (Hogrell 2021). Dryga hälften av samtliga veterinärer i studien upplevde att deras arbetssituation påverkade deras psykiska hälsa negativt. De veterinärer som uppgav sig arbeta inom smådjurspraktik fick sämst resultat i studien, vilket bedömdes som en indikation för ett nedsatt psykiskt välbefinnande inom yrkesgruppen (Hogrell 2021).

I en amerikansk studie utförd av Nett *et al.* (2015), som utvärderade närvaron av riskfaktorer för självmord inom veterinäryrket, svarade 9 % av deltagarna att de hade allvarliga psykiska problem och 31 % uppgav att de upplevt tidigare episoder med depression. En annan amerikansk studie där 701 legitimerade veterinärer deltog, gav resultatet att 66 % av de tillfrågade veterinärerna hade upplevt klinisk depression någon gång sedan de började sin veterinärutbildning (Skipper och Williams 2012). I studien framkom även att 27 % av de kvinnliga veterinärerna och 20 % av de manliga veterinärerna hade övervägt att begå självmord.

Självmondsstatistik

Självmondsrisken inom veterinäryrket är i västvärlden tre till fyra gånger högre än den som ses hos allmänheten i stort (Bartram och Baldwin 2010, Fink-Miller och Nestler 2018, Nett *et al.* 2015). Orsaken till den höga självmondsrisken inom yrket är inte klarlagd, men flera studier ser riskfaktorer inom yrket som kan predisponera. Framför allt jobbrelaterad stress samt psykiskt påfrestande arbetsuppgifter, bland annat avlivning av djur (Fink-Miller och Nestler 2018).

En möjlig förklaring till varför veterinärer har en ökad självmondsrisk jämfört med även andra vårdyrken kan vara det faktum att veterinär är ett av de få yrken som genomför avlivningar och via detta utvecklar en minskad rädsla för, och mer

avslappnad attityd till, sin egen dödlighet (Witte *et al.* 2013). Utöver dessa faktorer ses även en koppling mellan självmord och en hög tillgänglighet av läkemedel, bland annat avlivningsvätskor som exempelvis barbiturater. I en retrospektiv studie som utfördes på självmordsdata för australienska veterinärer och djursjukskötare mellan 2001 och 2012 var i 80 % av fallen pentobarbital inblandat i självmorden (Milner *et al.* 2015).

Det saknas data och forskning avseende svenska veterinärers självmordsstatistik. Därför finns inga siffror att jämföra med Sveriges befolkning som helhet, eller med veterinärers självmordsstatistik i andra länder.

2.2.4. Veterinärbrist – absolut eller relativ?

Enligt bland annat Svensk djursjukvårds branschrapport 2020 ses en ökande brist på veterinärer, där man 2019 uppgav ett anställningsbehov av 365 veterinärer, vilket ett år senare (2020) hade stigit till 446 veterinärer, en ökning på ca 22 % från föregående år (Gröna arbetsgivare 2020). Även i rapporten ”Prognoser för behovet av högskoleutbildade” från Universitetskanslersämbetet den 6 april 2021 anses det råda brist på veterinärer, en brist som bedöms kunna kvarstå fram till år 2035. I rapporten nämns samtidigt att pensionsavgångarna för veterinärer fram till 2035 anses som måttlig, detta då en dryg tredjedel av alla verksamma veterinärer i Sverige är 50 år eller äldre (Faraz 2021).

Orsaken till den upplevda kraftiga bristen på veterinärer i dagsläget och närmaste åren framöver anses vara en stor brist på utbildningsplatser i landet, men också ett ökande antal sällskapsdjur i Sverige (Kommittédirektiv 2021:42). Antalet nyregistreringar av sällskapsdjur har ökat kraftigt under de senaste åren, vilket anses kopplat till COVID-19 och nationella restriktioner (Gröna arbetsgivare 2020). Detta leder till ett ökat behov av veterinärer generellt i takt med den expanderande marknaden för djurens hälso- och sjukvård. Idag ses även en trend där djurägare efterfrågar allt mer avancerad vård för sina djur, vilket också bidrar till ökad efterfrågan på veterinära tjänster. Totalt sett beräknas efterfrågan på veterinärer öka med närmare 15 % fram till 2035 (Faraz 2021).

Frågan är om den brist vi ser är absolut eller relativ. Veterinärförbundet menar att bristen mycket väl kan vara relativ och orsakad av det hårda arbetsklimatet, de påfrestande arbetsuppgifterna och den kraftigt eftersatta arbetsmiljön (Veterinärförbundet 2020). Detta styrks av det faktum att flertalet studier, både internationella och inhemska, indikerar att en väsentlig andel kliniskt verksamma veterinärer lämnar djursjukvårdsbranschen på grund av uppfattningen att arbetssituationen är orimlig (Veterinärförbundet 2020). I en amerikansk studie utförd av Nett *et al.* (2015) uppgav 13 % av de tillfrågade veterinärerna att de planerade att lämna yrket. Den anledning som mest frekvent gavs till beslutet var situationen inom yrket (Nett *et al.* 2015). I Hogrells (2021) studie var det bara som högst dryga hälften av de svarande inom varje veterinärgrupp (indelade efter huvudsakligt arbetsområde)

som uppgav att de skulle ha valt att utbilda sig till veterinärer idag mot bakgrund av nuvarande arbetslivserfarenheter. Läst var antalet smådjursveterinärer, där enbart 28 % svarade att de hade valt samma yrke (Hogrell 2021).

Därför anser Veterinärförbundet att åtgärdsförslaget att utbilda fler veterinärer är en väldigt långsiktig åtgärd som inte berör den verkliga kärnan i problemet (Veterinärförbundet 2021b). Sveriges Veterinärförbund (2021b) hävdar i stället att de mest kritiska åtgärderna för att vända den negativa trenden bland annat är en översyn av yrkesrollen samt en markant förbättring av yrkets arbetsmiljö och arbetsvillkor. Om inte dessa punkter ses över anser förbundet att risken är överväldigande att vi med stor sannolikhet kommer se en fortsatt negativ utveckling avseende veterinärbristen i Sverige, med veterinärer som lämnar yrket i förtid på grund av undermåliga arbetsvillkor (Veterinärförbundet 2021b).

2.3. Kopplingar mellan djurskyddsarbete och arbetsmiljöproblem

I en svensk studie av Wästerlund (2011) avseende djurskyddshandläggares arbetsmiljö svarade en överväldigande majoritet (>70 %) att de utsatts för hot på arbetstid. Ungefär en tredjedel av respondenterna hade känt sig hotade med anledning av arbetet även efter arbetstid och en av tio svarande uppgav att de utsatts för våld i sitt yrkesutförande (Wästerlund 2011). Åtta år senare (2019) ger Naturvetarnas studie avseende djurskyddsinspektörers arbetsmiljö liknande resultat. I studien hade åtta av tio djurskyddsinspektörer utsatts för hot i tjänsten och andelen som utsatts för hot ökade med antalet verksamma år i yrket, där 88 % av de som arbetat 4 år eller längre upplevt hot i tjänsten (Jervinge 2019a). Enligt Riksrevisionen (2003) uppgav 86 % av inspektörerna att det är vanligt med svåra situationer i djurskyddsarbetet. Vanliga svåra situationer innefattar aggressiva djurägare och omhändertagande av vanvårdade djur (Riksrevisionen 2003). Dessa situationer kan påverka djurskyddsarbetet, något som setts i Wästerlunds (2011) studie avseende djurskyddshandläggares arbetssituation där uppemot två av fem svarande uppgav att den stress och de hot som upplevdes i tjänsten påverkade handläggarens bedömningsförmåga i djurskyddsfallen.

De nedslående resultaten av studierna avspeglas även hos veterinärer, då även veterinärer upplever hot i samband med djurskyddsarbete. I Lundströms (2015) studie uppgav de intervjuade distriktsveterinärerna olika svårigheter med praktiskt djurskyddsarbete i samband med djurskyddsanmälningar. Svårigheter som uppgavs var bland annat risken att bli hotad av djurägare, men även risken att allmänheten ifrågasätter arbetet. I en studie av Stolt *et al.* (1997) uppgav 88 % av veterinärerna som deltog att de misstänkt djurskyddsbrott, men endast en dryg fjärdedel av dessa hade någon gång rapporterat misstankarna.

Veterinärförbundet (2021c) uppger att de får in allt fler vittnesmål om drev i sociala medier och hot mot veterinärer, många gånger relaterat till djurskyddsärenden, ärenden som veterinärer enligt lag är skyldiga att agera på och anmäla till ansvariga myndigheter, även vid misstanke om att djur far illa (Veterinärförbundet 2021c). Den press som veterinärer utsätts för vid djurskyddsarbete ökar vid större mediebevakning och ett ökande intresse från allmänheten avseende djurvelfärd (Stolt *et al.* 1997). Veterinärer måste i djurskyddsfall balansera ekonomiska, säkerhets-, tystnadsplikt-, juridiska och verksamhetsfrågor med etiska principer, personliga övertygelser, juridiska bestämmelser och professionella standarder samtidigt som de ska reagera medkännande och korrekt mot enskilda djur och samhället i stort (Stolt *et al.* 1997).

3. Material och metoder

3.1. Litteratursökning

Vetenskaplig litteratur söktes från databaserna Primo och PubMed. De sökord som användes inkluderade "Animal welfare legislation OR animal cruelty legislation OR law AND veterinarians", "threats OR violence OR hate AND veterinarians", "Psychological welfare OR stress OR suicide AND veterinarians", "Ethical dilemmas AND veterinarians". Olika kombinationer av dessa sökord användes för att begränsa sökresultatet.

Ett första urval gjordes efter granskning av titlar och sammanfattningar för resultaten av sökningarna. Ett andra urval gjordes efter fullständig genomgång av utvalda artiklar. Därefter kompletterades urvalet med artiklar och litteratur från referenslistor. Utöver detta inkluderades rapporter, intervjuer, definitioner, utredningar samt lagstiftning som söktes fram via Jordbruksverkets hemsida och Google sökmotor.

3.2. Enkät

Som en del av studien utformades en webbenkät via det webbaserade undersökningsverktyget Netigate (Netigate AB) (se bilaga). Enkäten bestod av 18 huvudfrågor, tio frivilliga följdfrågor och två avslutande frivilliga kommentarsfält. Enkätens syfte var att undersöka svenska kliniskt verksamma veterinärers syn på djurskyddsanmälningar och huruvida det finns en koppling mellan anmälningar och upplevda hot, trakasserier och/eller våld. Enkäten innefattade huvudsakligen flervalsfrågor samt ett mindre antal frågor med fritextsvar. Samtliga huvudfrågor var obligatoriska för fortsatt genomförande av enkäten.

Första sidan av enkäten var en introduktion till studien samt förtydligande om anonymitet och urvalsgrupp. Där fanns även kontaktuppgifter till ansvarig för studien och information om planerad publikation.

Frågorna ett till fyra avhandlade allmänna frågor om respondentens kön, ålder, antal verksamma år i yrket samt huvudsakliga verksamhetsområde.

Frågorna fem till sju i enkäten innefattade frågor om djurskyddsanmälningar och den enskilde veterinärens egen uppfattning om egna tidigare erfarenheter. Samtliga huvudfrågor inkluderade följdfrågor vid jakande svarsalternativ.

Frågorna åtta till tolv avhandlade uppfattade risker vid praktiskt djurskyddsarbete i samband med djurskyddsanmälningar och den svarandes samt den svarandes kollegors benägenhet att anmäla misstanke om brott mot djurskyddslagstiftningen med avseende på eventuella uppfattade risker med arbetet.

Frågorna 13–16 bestod av fyra påståenden där den svarande besvarade frågan utefter hur väl påståendet stämde överens med deras egen uppfattning om ämnet. Svarsalternativen bestod av ”instämmer i hög grad”, ”instämmer delvis”, ”instämmer delvis inte” och ”instämmer inte alls”.

Frågorna 17 och 18 avhandlade den svarandes uppfattning och kunskap om hjälpverktyg på arbetsplatsen och externt i form av handlingsplaner vid djurskyddsfall.

Efter fråga 18 fanns ett frivilligt kommentarfält där den svarande kunde skriva ner egna tankar och idéer om hur man kan utveckla det praktiska djurskyddsarbetet vid djurskyddsanmälningar. Avslutningsvis i enkäten fanns en öppen och frivillig kommentarruta där den svarande kunde skriva ner tankar och synpunkter på enkäten och dess innehåll.

3.2.1. Utskick och urval

Webbenkäten insamlade data från veterinärer med nuvarande anställning inom veterinärkliniker, distriktsveterinärer, djursjukhus eller egenföretagande inom klinisk veterinärmedicin i Sverige. En inbjudan att delta i enkäten skickades ut i ett flertal forum, alla riktade till veterinärer och den information som bifogades enkäten informerade tydligt om att enkäten riktades till kliniskt verksamma veterinärer i Sverige. Enkäten skickades ut i Veterinärförbundets månadsutskick för september 2021, publicerades på Veterinärmagazinets hemsida, skickades ut internt till anställda veterinärer inom distriktsveterinärerna, Evidensias och Anicuras koncerner i Sverige, samt delades i slutna Facebook-grupper enbart riktade till veterinärer. Enkäten var öppen i 37 dagar innan den stängdes.

3.2.2. Sekretess och anonymitet

Enkäten var helt anonym där spårning via inskickade svar hade förhindrats, enbart datum och tidsenhet för inlämnade svar registrerades. Enkäten utformades även på ett sådant sätt att endast ett svar per enhet kunde registreras för att minska sannolikheten för flera svar från samma respondent. Enkäten innehöll inte heller frågor om geografisk lokalisering eller närmare frågor om arbetsgivare eller respondents identitet.

3.3. Djurskyddsanmälningar

Den andra delen av studien baserades på en kvantitativ undersökning av djurskyddsanmälningar inlämnade av kliniskt verksamma veterinärer till länsstyrelser i stratifierat utvalda län under en begränsad tidsperiod. Syftet med undersökningen var att identifiera de vanligaste anledningarna till att anmälningar görs av veterinärer och om/i vilken utsträckning dessa innehåller hänvisningar till hot, trakasserier eller våld mot veterinärer eller annan djurhälsopersonal. Begränsning av material till arbetet gjordes med tanke på tidsramen för inlämnandet av arbetet.

3.3.1. Urval

Urvalet av länsstyrelser var stratifierat, där Sveriges samtliga län (21) delades in i tre grupper baserat på folkmängd enligt befolkningsstatistik från Statistiska centralbyråns delårsrapport för första halvan av 2021, se tabell 1. Begränsningen av antalet undersökta län beslutades med avseende på en rimlig arbetsbörda med hänsyn till arbetets omfång och tidsplanen för studiens färdigställande. Utifrån detta beslutades det om en begränsning för arbetets omfattning till djurskyddsanmälningar inlämnade av kliniskt verksamma veterinärer, exkluderat officiella veterinärer, från fem län under tidsperioden 2019-01-01 till 2021-08-31.

Därefter gjordes ett slumpmässigt urval av län ur de tre grupperna med fördelning 1/3/1 av antal slumpmässigt utvalda län, vilket korrelerade med en urvalsprocent ur grupperna på 33,3/21,4/25,0. De grupper som identifierades var:

1. Län med > 5 % av Sveriges totala befolkning
2. Län med 2–5 % av Sveriges befolkning
3. Län med < 2 % av Sveriges befolkning

De län som slumpmässigt valdes var (redovisade här efter befolkningsstorlek):

1. Skåne
2. Jönköping
3. Gävleborg
4. Värmland
5. Jämtland

Tabell 1. Avser indelning av län i stratifierade grupper baserade på befolkningsmängd i procent av totala populationen i Sverige. Slumpmässigt utvalda län markeras med röd text. Baserad på data hämtad från Statistiska centralbyråns (2021) delårsrapport avseende befolkningsmängd för första halvan av 2021.

Län	Invånarantal	Procent av Sveriges befolkning
Grupp 1		
Stockholm	2 409 609	23,1 %
Västra Götaland	1 738 570	16,7 %
Skåne	1 394 444	13,4 %
Grupp 2		
Östergötland	467 766	4,5 %
Uppsala	390 158	3,7 %
Jönköping	366 029	3,5 %
Halland	338 593	3,3 %
Örebro	305 832	2,9 %
Södermanland	300 616	2,9 %
Dalarna	288 382	2,8 %
Gävleborg	287 905	2,8 %
Värmland	282 911	2,7 %
Västmanland	278 360	2,7 %
Västerbotten	273 075	2,6 %
Norrbotten	249 427	2,4 %
Kalmar	246 637	2,4 %
Västernorrland	244 824	2,4 %
Grupp 3		
Kronoberg	202 330	1,9 %
Blekinge	158 974	1,5 %
Jämtland	131 418	1,3 %
Gotland	60 388	0,6 %

3.3.2. Insamlande av data

Efter det slumpmässiga urvalet ur de stratifierade grupperna kontaktades samtliga länsstyrelser enheter för djurskydd för de utvalda länen. Kontakt skedde uteslutande via mejl. Via mejlkonversation begärdes offentliga handlingarna ut från samtliga fem län i enlighet med de redan specificerade begränsningarna av arbetet.

Handlingarna levererades av respektive länsstyrelse via mejl i form av länkar med tidsbegränsad åtkomst samt ett fåtal via brev med posten. Handlingarna som levererades var samtliga inlämnade av veterinärer, via telefonkontakt med djur-

skyddshandläggare, i mejlformat till djurskyddsenheten för respektive länsstyrelse samt ett fåtal via webbformulär på länsstyrelsernas hemsidor. Ytterligare ett fåtal handlingar som inkluderades i utskicket var inlämnade till aktuell länsstyrelse av polismyndigheten, där veterinär stod som delvis ansvarig vid inlämnandet.

3.3.3. Hantering och sekretess

Samtliga fem län utförde en sekretessprövning före utlämning av handlingarna. Att notera är att den sekretessprövning som utfördes av länen gav kraftigt varierande resultat trots att varje länsstyrelse delgavs samma information vid begäran om utlämning av handlingar.

Skåne län lämnade ut handlingar där enbart uppgifter om affärs- eller driftsförhållande var dolt och inkluderade båda anmälan samt journaler i de fall dessa fanns att tillgå. Handlingarna innehöll namn, personuppgifter och kontaktuppgifter på både den anmälade veterinären och den anmälde djurhållaren/djurägaren.

Jönköpings läns sekretessprövning resulterade i handlingar där alla person- och kontaktuppgifter på anmälare och den anmälde var dolt samt uppgifter om dessas hälsotillstånd. I ett fåtal fall inkluderades journalkopior och/eller bilder till anmälningarna.

Gävleborgs län hade en varierande sekretesshantering av handlingarna. I vissa fall var person- och kontaktuppgifter till den anmälda parten dolt, men inte information om anmälaren. I andra handlingar var enbart personnummer dolt. Dessa skillnader verkar framför allt bero på om anmälan inkommit via mejl eller telefonkontakt med länsstyrelsens djurskyddsenhet. I handlingar som berörde verksamheter var all person- och kontaktinformation samt affärs- och/eller driftsförhållande till den anmälda verksamheten dolt. Enbart anmälningarnas ursprungsinformation fanns med i handlingarna, inga journalkopior inkluderades.

Värmlands län dolde enbart personnummer om detta fanns inkluderat i handlingarna. Anmälningarna inkluderade även journalkopior, tjänsteanteckningar samt kopior på information som delgivits djurägare/djurhållare samt länsstyrelsens beslut i ärendena.

Jämtlands län gav ut handlingar där person- och kontaktuppgifter till den anmälda var dolda. Varken Jönköpings, Jämtlands eller Värmlands länsstyrelser hade under tidsperioden tagit emot anmälan enligt begränsningarna på studien som berörde verksamheter, därför saknas information om eventuell sekretess beträffande drift- och affärsförhållanden från dessa län.

Hanteringen av handlingarna under studien följde Sveriges lantbruksuniversitets riktlinjer för GDPR och förstördes efter att all data var analyserad.

4. Resultat

4.1. Enkät

Enkäten var öppen mellan 15 september och 22 oktober 2021. Totalt registrerades 240 svar, varav 210 var fullständiga. De 30 ofullständiga svaren var avbrutna på olika platser i enkäten och bedöms inte ha orsakats av tekniska problem med enkäten i sig. De ofullständiga svaren inkluderas i resultatvisningen. Alla procenthänvisningar avrundas till heltal.

Fritextsvar och de öppna kommentarsfält som inkluderades i slutet av frågeformuläret redovisas i resultatdelen med svarsfrekvens och de mest frekventa svaren.

4.1.1. Allmänna frågor

Första frågan för enkäten avsåg könstillhörighet. Av de 240 svarande på frågan var majoriteten kvinnor (89 %) och resterande män (11 %). Majoriteten av respondenterna var mellan 30–39 år (41 %). Den näst största ålderskategorin var 40–49 år (26 %) följd av Under 30 år (13 %) och 50–59 år (12 %). Minst var svarsgruppen 60 år och uppåt (9 %).

Frågan avseende antal år som verksam veterinär gav följande resultat; 11–20 år (26 %), 6–10 år (25 %), 1–5 år (22 %), 21–30 år (13 %), Över 30 år (9 %), Mindre än 1 år (5 %). Majoriteten hade sin nuvarande huvudsakliga sysselsättning inom smådjursklinikverksamhet (68 %). Resterande svar var fördelade mellan distriktsveterinär (14 %), hästklinik (9 %), lantbrukets djur (6 %) och övrigt (3 %).

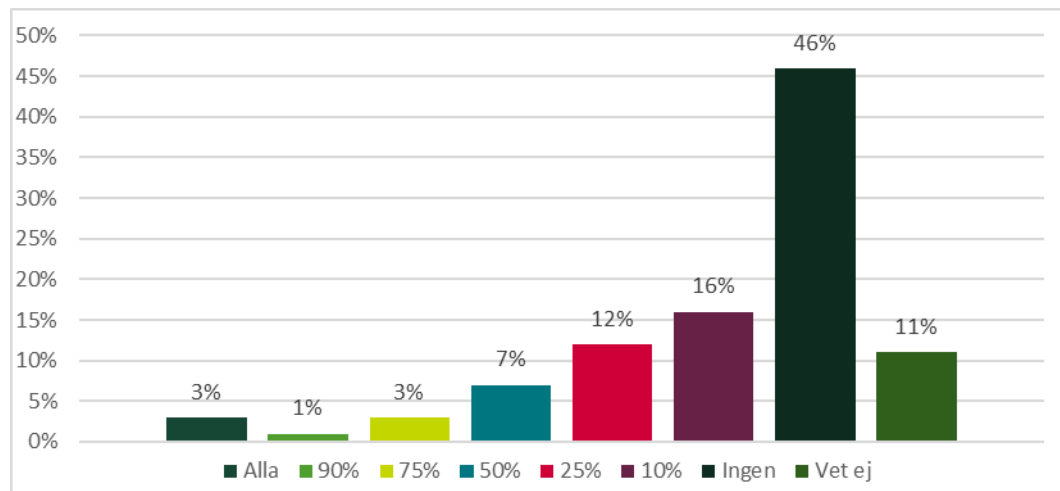
4.1.2. Djurskyddsanmälningar

Andra avsnittet i enkäten avhandlade frågor om de svarandes tidigare upplevelser av djurskyddsfall. Totalt kunde tio frågor besvaras och dessa bestod av tre huvudfrågor och sju frivilliga följdfrågor där de svarande kunde utveckla svaret på huvudfrågorna.

Fråga 5. Delaktighet i djurskyddsanmälningar

Majoriteten (78 %) av de 235 svarande uppgav att de hade varit delaktiga i djurskyddsanmälningar, medan resterande 22 % inte hade det. Den frivilliga följdfrågan ”Uppskattningsvis hur många djurskyddsanmälningar per år har du varit delaktig i under din verksamhets period?” hade en svarsfrekvens på 93 %. Samtliga svarande, med endast ett undantag, var delaktiga i färre än sex djurskyddsanmälningar per år och majoriteten (66 %) uppgav att de utförde färre än en anmälan per år.

Följdfrågan 5.3, hade en svarsfrekvens på 63 %. Totalt hade 42 % av veterinärerna upplevt hot, trakasserier eller våld i varierande omfattning av deras tidigare djurskyddsanmälningar (se figur 1).

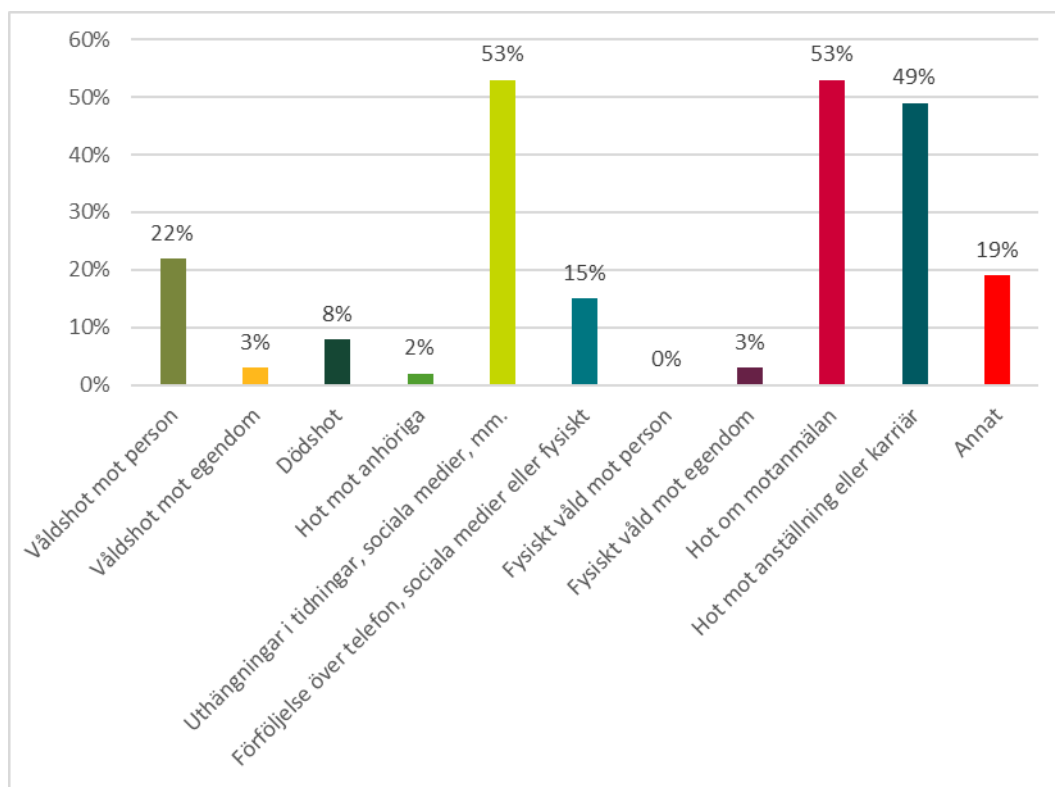

Figur 1. Resultat av fråga 5.3 ”Uppskattningsvis hur stor andel av djurskyddsanmälningarna har medfört någon form av hot/trakasserier/våld mot dig som veterinär eller den klinik där du arbetar?”. Frågan avsåg veterinärers uppfattning om andelen tidigare utförda djurskyddsanmälningar som medfört någon form av hot, trakasserier eller våld. (n=115)

Fråga 6. Personliga erfarenheter av hot/trakasserier/våld i samband med djurskyddsanmälningar.

Fråga 6.1 avhandlade den svarandes personliga erfarenheter av att bli utsatt för hot/trakasserier/våld i samband med djurskyddsanmälningar. Totalt hade 33 % av veterinärerna blivit utsatta för hot, trakasserier eller våld, 30 % vid enstaka tillfälle och 3 % vid flera tillfällen. Resterande (68 %) angav att de inte hade någon egen erfarenhet alls. Följdfråga 6.2 ”Vilken part utförde hotet/trakasserier/våldet?” hade en svarsfrekvens på 85 %. Majoriteten av incidenterna (84 %) utfördes av den anmälda. I resterande fall var det den anmäldas anhöriga (34 %), annan (11 %), kollega (2 %).

Följdfråga 6.3 hade en svarsfrekvens på 81 %. I de flesta fall handlade hoten om uthängningar i tidningar och sociala media och hot om motanmälan (se figur 2).

Figur 2. Resultat av fråga 6.3 " Vilken form av hot/trakasserier/våld rörde det sig om?" som avsåg tidigare djurskyddsanmälningar som inneburit hot/trakasserier eller våld för den anmälade veterinären. (n=59)

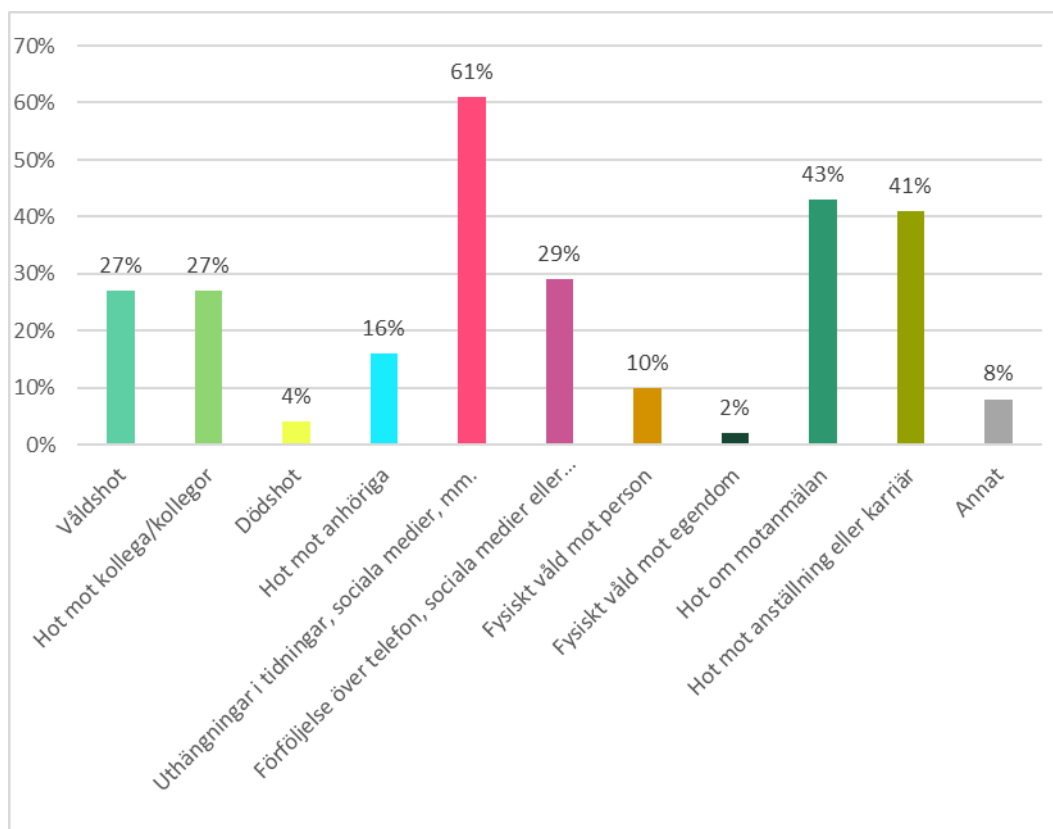
Fråga 7. Personliga erfarenheter av att vara vittne till hot/trakasserier/våld i samband med djurskyddsanmälningar.

Fråga 7.1 besvarades av 223 veterinärer och visade att 29 % hade bevittnat hot/trakasserier/våld i samband med djurskyddsanmälningar vid minst ett tillfälle.

På följdfrågan 7.2, med en svarsfrekvens på 88 %, uppgav majoriteten (80 %) av veterinärerna att de varit vittne till hot/trakasserier/våld mot veterinärkollegor. Resterande svar fördelades på annan personal (32 %), annan (11 %), en anmäldas anhöriga (4 %), Den anmälda (2 %).

Följdfråga 7.3 "Vilken part utförde hotet/trakasserier/våldet" hade en svarsfrekvens på 80 %. Majoriteten svarande den anmälda (90 %), resterande svar uppgav den anmäldas anhöriga (35 %), annan (8 %), veterinärkollega (2 %).

Svarsfrekvensen för fråga 7.4 var 80 %. I majoriteten (61 %) av vittnesfallen handlade hoten om uthängningar i tidningar och sociala media (se figur 3).

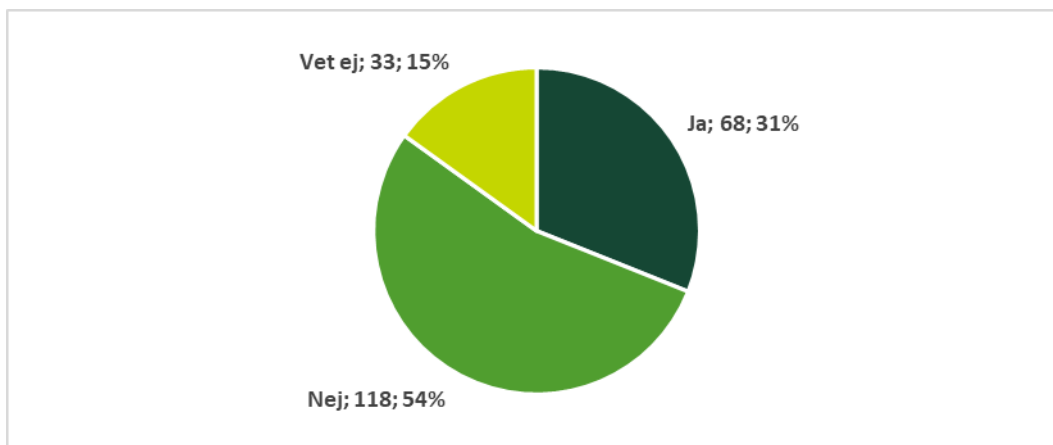
Figur 3. Resultat av fråga 7.4 "Vilken typ av hot/trakasserier/våld rörde det sig om?". Frågan avsåg vilka sorters hot/trakasserier/våld som bevitnats av de svarande veterinärerna vid tidigare djurskyddsanmälningar. (n=51)

4.1.3. Djurskyddsarbete

Tredje delen av enkäten avhandlade frågor kring djurskyddsarbete. Frågorna bestod av fem huvudfrågor och tre frivilliga följdfrågor, varav två fritextfrågor. De två fritextfrågorna var följdfrågor till huvudfråga åtta respektive tio.

Fråga 8. Framtida djurskyddsanmälningar

Totalt ansåg 31 % av de 219 svarande veterinärerna att deras tidigare erfarenheter av djurskyddsärenden påverkat deras benägenhet att göra djurskyddsanmälningar i framtiden (se figur 4).

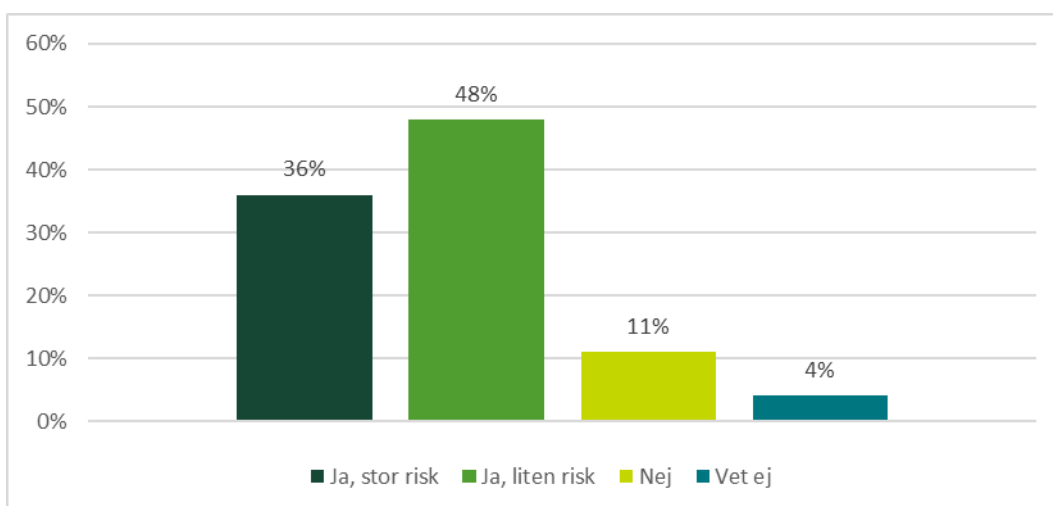

Figur 4. Resultat för fråga 8.1 "Har din upplevelse av tidigare djurskyddsärenden påverkat hur benägen du är för att göra anmälningar i framtida djurskyddsärenden?" Frågan avsåg de medverkande veterinärernas uppfattning om de påverkats av tidigare djurskyddsanmälningar. (n=219)

Följdfrågan 8.2 "Om ja, på vilket sätt?" hade en svarsfrekvens på 74 %. Majoriteten (98 %) ansåg att deras tidigare erfarenheter med djurskyddsanmälningar påverkade dem negativt och nästintill hälften, 48 % av de svarande uppgav att de tvekade/drog sig för att anmäla på grund av tidigare erfarenheter. Den vanligaste orsaken till att de svarande var mindre benägna att anmäla brott mot djurskyddslagstiftningen var, förutom risken att utsättas för hot/trakasserier, lågt förtroende för länsstyrelsen och att en anmälan faktiskt gav effekt (63 %).

Fråga 9. Risker kring arbetet med djurskyddsanmälningar

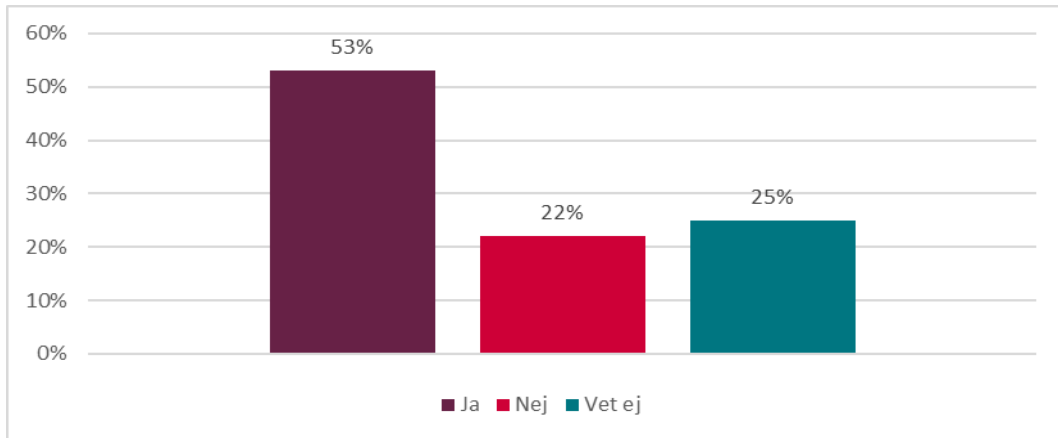
Majoriteten (84 %) av veterinärerna upplevde att praktiskt djurskyddsarbete var förenat med risker avseende hot/trakasserier/våld (se figur 5).

Figur 5. Resultat för fråga 9 "Upplever du som verksam veterinär att praktiskt djurskyddsarbete är förenat med risk för dig som person avseende hot, trakasserier eller våld?". (n=219)

Fråga 10. Effekter på arbetet med djurskyddsanmälningar

Av de 218 veterinärer som medverkade ansåg majoriteten (53 %) att det praktiska djurskyddet har försämrats på grund av riskerna med hot, trakasserier och våld (se figur 6).

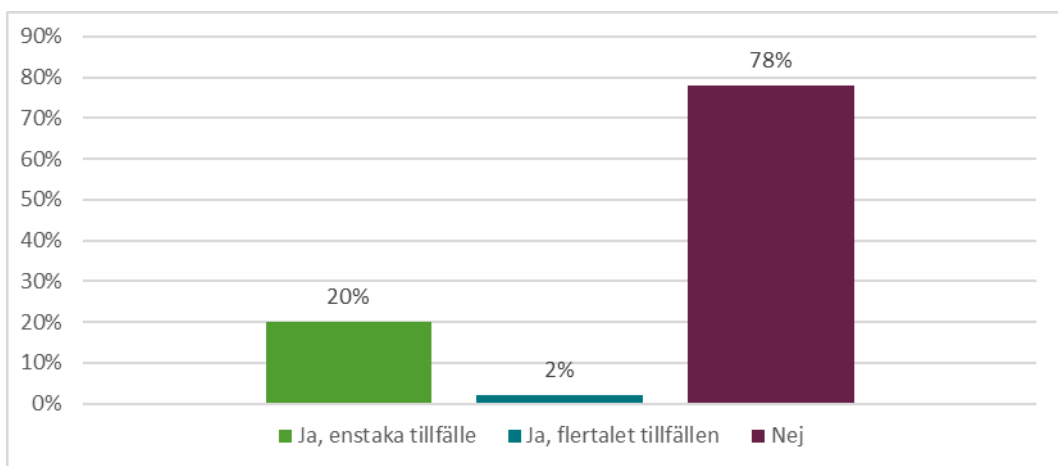

Figur 6. Resultat för fråga 10.1 "Anser du som verksam veterinär att det praktiska djurskyddet försämras på grund av riskerna kring arbetet gällande hot, trakasserier eller våld?". (n=218)

I följdfrågan 10.2 uppmanades de som svarat jakande att förtydliga sitt svar. Frågan hade fritextsvar och en svarsfrekvens på 52 %. Fyrtiosju av svaren (78 %) ansåg att djurskyddet försämrats till följd av minskad anmälningsbenägenhet hos veterinärer i djurskyddsfall.

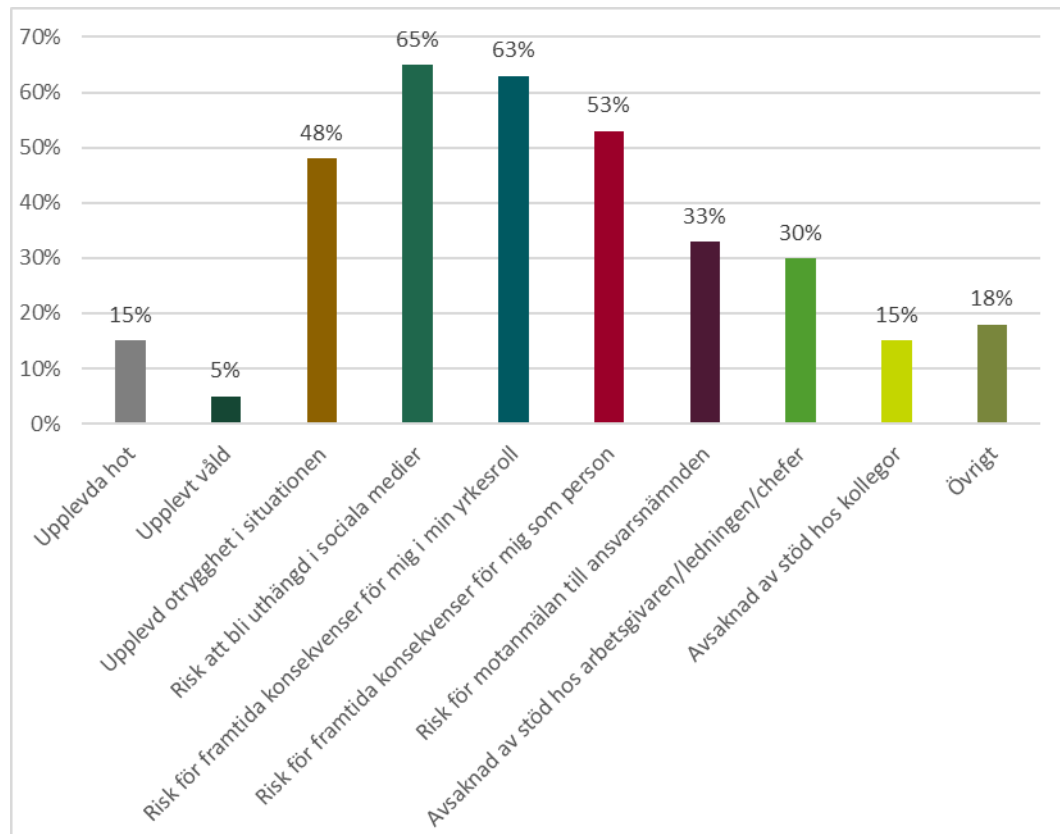
Fråga 11. Personliga erfarenheter av att avstå djurskyddsanmälan

Totalt hade 22 % av de 217 medverkande veterinärerna någon gång avstått att anmäla misstänkta djurskyddsfall på grund av upplevda risker med hot, trakasserier och våld i samband med arbetet (se figur 7).

Figur 7. Resultat för fråga 11.1 "Har du som praktiserande veterinär någon gång avstått från att anmäla ett djurskyddsärende på grund av risk för hot, trakasserier eller våld?". (n=217)

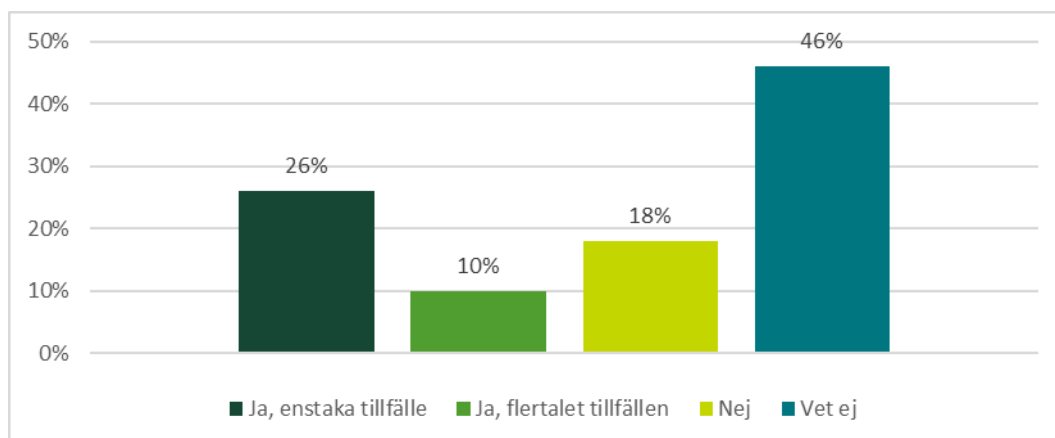
Följdfrågan 11.2 avsåg att undersöka vilken sorts risk med hot, trakasserier eller våld som fått veterinären att avstå att göra djurskyddsanmälan, se figur 8. Svarsfrekvensen för frågan var 83 %.

Figur 8. Resultat för fråga 11.2 "Vad var orsaken till att du avstod från att utföra djurskyddsanmälan?". Frågan avsåg att förtydliga vilken risk med hot, trakasserier eller våld som påverkat veterinären att avstå att göra djurskyddsanmälan i misstänkta djurskyddsfall. (n=40)

Fråga 12. Kollegors djurskyddsanmälningar

Totalt hade drygt en tredjedel (36 %) av de 217 medverkande veterinärerna någon gång haft kollegor, som de känt till, som avstått från att anmäla misstänkta djurskyddsfall, se figur 9.

Figur 9. Resultat för fråga 12 "Har du som verksam veterinär haft en kollega/kollegor som avstått från att anmäla ett djurskyddsärende på grund av arbetssituationen?". Med arbetssituationen avsågs riskerna att utsättas för hot, trakasserier och våld. (n=217)

4.1.4. Påståenden avseende hot/trakasserier/våld

Fjärde delen av enkäten bestod av fyra påståenden som avhandlade veterinärernas åsikter avseende en eventuell koppling mellan djurskyddsanmälningar och hot, trakasserier och våld, samt upplevd tillgång till stöd i dessa situationer på arbetsplatsen. Samtliga fyra påståenden besvarades av 211 veterinärer.

Majoriteten (76 %) höll med påståendet att hot ofta förekommer i samband med djurskyddsanmälningar, varav 18 % instämde i hög grad och 58 % instämde delvis. Resterande svar fördelades mellan Instämmer delvis inte (16 %) och Instämmer inte alls (8 %).

Påståendet avseende trakasserier gav 73 % instämmande svar fördelat på Instämmer i hög grad (23 %) och Instämmer delvis (50 %). Av de som inte instämde med påståendet gällande trakasserier svarade 20 % Instämmer delvis inte och 8 % Instämmer inte alls.

Majoriteten (74 %) av de svarande ansåg inte att våld var vanligt förekommande i samband med djurskyddsanmälningar, fördelat på Instämmer delvis inte (36 %) och Instämmer inte alls (38 %). Resterande (26 %) instämde med påståendet att våld var vanligt förekommande, av dessa instämde 2 % i hög grad och 24 % instämde delvis.

Majoriteten (75 %) höll med påståendet om att det fanns bra stöd från chef/arbetsgivare vid hot, trakasserier eller våld på deras nuvarande arbetsplats. Svaren fördelades på Instämmer i hög grad (39 %), Instämmer delvis (36 %), Instämmer delvis inte (17 %), Instämmer inte alls (9 %).

4.1.5. Handlingsplan och handledning vid djurskyddsarbete

Femte delen av enkäten avsåg handlingsplaner vid djurskyddsfall och vid hot, trakasserier och våld. Totalt uppgav nästan en fjärdedel (24 %) av 211 veterinärer att deras nuvarande arbetsplats saknade en handlingsplan vid hot, trakasserier och

våld. Strax över hälften (51 %) visste inte om deras arbetsplats hade en eller inte, och enbart 25 % kände till att deras arbetsplats hade en handlingsplan.

Enbart 18 % av 210 veterinärer kände till att Veterinärförbundet har handledningar för hantering av djurskyddsfall i klinisk verksamhet, tillgängliga på nätet. Till frågan inkluderades länkar till handledningarna.

4.1.6. Öppna kommentarsfält

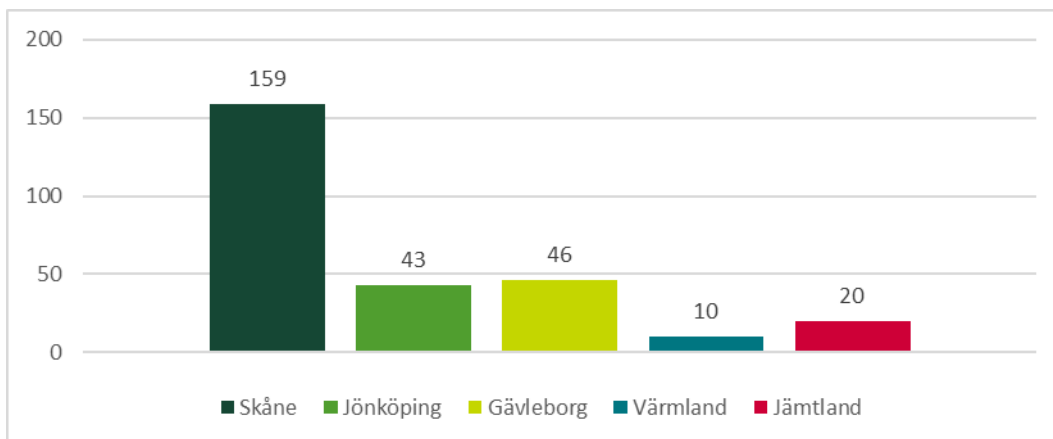
Avslutningsvis i enkäten fanns ett öppet kommentarsfält där de svarande kunde skriva ner egna tankar och reflektioner. Det avsåg idéer och förslag för att förbättra djurskyddsarbetet i Sverige, med avseende på ökad trygghet under processen med djurskyddsanmälningar och positiva förändringar av de kliniskt verksamma veterinärernas arbetsmiljö till förmån för svenskt djurskydd. Totalt inkom 82 svar. Svaren berörde flera olika aspekter av djurskyddsarbete och förslag till förbättringar. De områden som förekom mest frekvent var önskan om förbättrat myndighetsstöd vid djurskyddsfall, ökad anonymitet vid anmälan och förbättrad kommunikation med länsstyrelsen. Avseende det sistnämnda kommenterade de flesta att det finns svårigheter att få kontakt med de berörda myndigheterna under kvällar, nätter och helger. Flera svar avsåg önskemål om förbättring av länsstyrelsernas hantering av djurskyddsfall, med avseende på hanteringstider och faktiska åtgärder. Många av svaren nämnde förbättrad anonymitet som ett sätt att öka tryggheten vid djurskyddsanmälningar och minska risken för förlorad inkomst och kunder i samband med dem.

På enkäten sista sida fanns möjlighet för de svarande att kommentera enkätens innehåll. Totalt inkom 25 kommentarer där de flesta var positiva för att ämnet, som generellt ansågs viktigt, togs upp. Det som togs upp som en önskan var att enkäten gärna hade fått beröra den psykiska aspekten av hot, trakasserier och våld i arbetet.

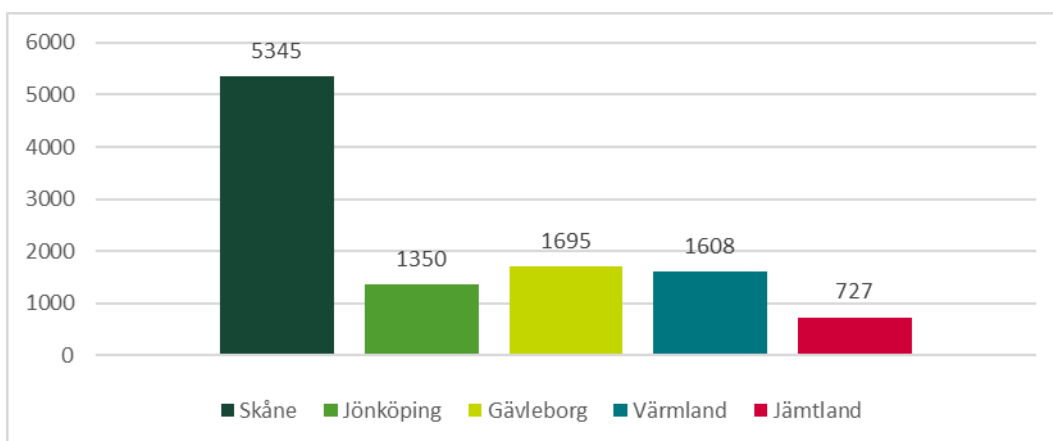
4.2. Djurskyddsanmälningar till länsstyrelser

4.2.1. Allmän information

Totalt inkom 278 djurskyddsanmälningar från kliniskt verksamma veterinärer till de fem länsstyrelserna under tidsperioden 2019-01-01 till 2021-08-31 (2 år och 8 månader, eller 974 dagar). Resultatet kan slås ut över totalt antal dagar, vilket resulterar i en anmälan per 3,5 dagar. Anmälningarna var fördelade mellan länen enligt nedan (se figur 10).

Figur 10. Antal anmälningar av kliniskt verksamma veterinärer som inkommit till respektive länsstyrelse under den specificerade tidsperioden 2019-01-01 till 2021-08-31.

Figur 11. Totalt antal inkomna djurskyddsanmälningar till respektive länsstyrelse under den specificerade tidsperioden 2019-01-01 till 2021-08-31. Informationen hämtades från länsstyrelserna och avser både anmälningar från allmänheten, myndigheter och djurhälsopersonal (Länsstyrelsen i Skåne, Jönköping, Gävleborg, Värmland, Jämtland, pers. medd., 2021-11-19).

Totalt antal anmälningar för samtliga fem län under tidsperioden var 10 725 (se figur 11). Av dessa lämnades 278 in av kliniskt verksamma veterinärer, vilket motsvarar 2,6 % av totala antalet djurskyddsanmälningar. Antal djurskyddsanmälningar inlämnade av veterinärer av det totala antalet anmälningar, oavsett avsändare, sett till respektive län; Skåne 3,0 %, Jönköping 3,2 %, Gävleborg 2,7 %, Värmland 0,6 %, Jämtland 2,8 %.

Olika djurslag i djurskyddsanmälningar

De djurslag som var representerade i djurskyddsanmälningarna inlämnade av kliniskt verksamma veterinärer presenteras i tabell 2. I samtliga län rörde majoriteten av djurskyddsanmälningar från veterinärer sällskapsdjur, mer specifikt smådjur.

Tabell 2. Djurslag representerade i djurskyddsanmälningar inlämnade av kliniskt verksamma veterinärer till respektive län i studien under 2019-01-01 till 2021-08-31.

* Endast i två fall, båda i Jönköping län, nämns flera djurslag i samma anmälan, ett fall rörande katter och hundar samt ett fall med hästar och nötkreatur.

	Hund	Katt	Häst	Nöt	Fågel	Kanin	Övrigt
Skåne	86	56	9	6	1 (undulat)	1	0
Jönköping	16*	22*	6*	1*	0	0	0
Gävleborg	21	13	6	1	1 (papegoja)	3	1 (lamm)
Värmland	4	3	2	1	0	0	0
Jämtland	10	4	2	3	0	0	1 (gris)

4.2.2. Orsaker till anmälan

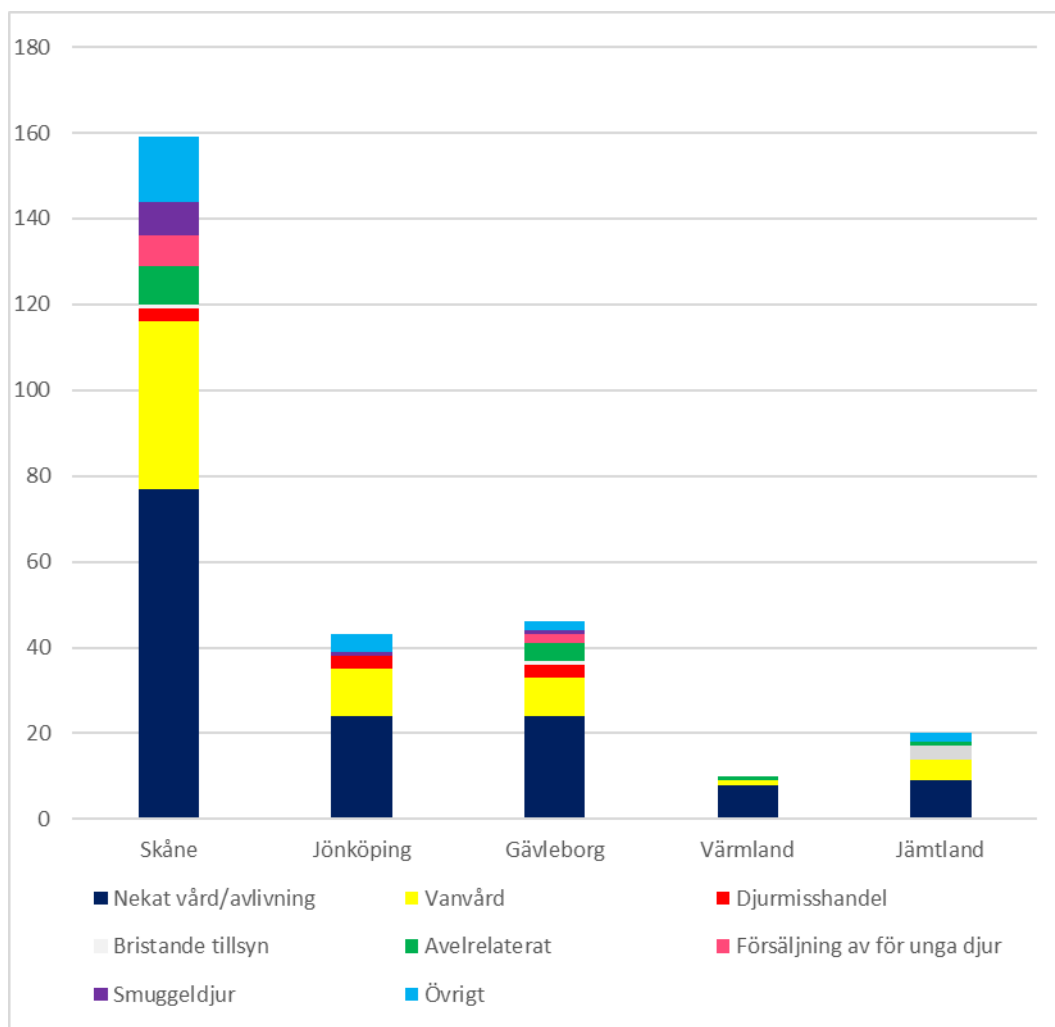
De djurskyddsanmälningar som inkluderades i studien kategoriserades i olika anmälningsområden, se tabell 3. I ett fåtal anmälningar hanterades mer än ett område, och i dessa har det enskilda fallet placerats i den områdeskategori som bedömts ha varit den huvudsakliga för anmälan. Kategorin ”övrigt” inkluderar alla anmälningar där orsaken inte platsar in i någon annan kategori och antalet fall är få och därför saknar egen kategori.

Tabell 3. Lista över kategorier som identifierats i djurskyddsanmälningarna.

Kategori	Förklaring
Nekat vård/avlivning	Djurägare har nekat veterinärvård eller avlivning av djur i fall där det av kliniskt verksam veterinär bedömts vara det enda alternativ som är förenligt med djurskyddslagstiftningen och undviker onödigt lidande för djuret.
Vanvård	Djurägare/djurhållare har underlåtit, oavsiktligt eller avsiktligt, att tillhandahålla basala nödvändigheter som föda, vatten, skydd, omsorg eller veterinärvård till djuret.
Djurmisshandel	Djur som uppsåtligt eller oaktsamt utsatts för handlingar som åsamkat lidande, exempelvis i form av fysiska skador.
Bristande tillsyn	Övergivna djur samt djur som lämnats utan tillsyn längre tid där det finns en känd djurägare/djurhållare.
Avelsrelaterat	Alla fall relaterade till avel. Inkluderar avel på djur som inte anses lämpliga (exempelvis hundar som redan haft två kejsarsnitt, tikar innan 18 månaders ålder), avel på raser där avel inte är tillåten (exempelvis scottish fold), mm.
Smuggeldjur	Misstänkta fall av djur som smugglats in och där detta bedömts utgöra ett djurskyddsproblem samt i vissa fall ett smittskyddsproblem.
Försäljning av för unga djur	Fall där djur har sålts och lämnat moderdjuret för tidigt i relation till vad som anges i lagstiftningen (kattungar innan 12 veckors ålder, valpar innan 8 veckors ålder, m.m.).
Övrigt	Majoriteten av djurskyddsanmälningarna i kategorin är anmälningar där orsaken är okänd på grund av sekretess. Utöver dessa återfinns i kategorin övergivna djur utan känd djurägare, djurhållning trots djurförbud och andra brott mot lagstiftningen än kategorierna nämnda ovan.

Områdeskategorierna markerades med färgkoder och sammanställdes i figur 12 för att göras överskådligt. Spridning av områdeskategorierna inom varje enskilt län redovisas bredvid varandra i diagrammet för att bättre belysa likheter och skillnader mellan länen.

Av de totalt 278 djurskyddsanmälningarna i de fem länen var 141 inom kategorin nekat vård/avlivning, vilket motsvarar dryga hälften av anmälningarna, 51 %. Vanvård stod för 23 % av anmälningarna. I fallande ordning därefter; övrigt 9 %, avelsrelaterat 5 %, smuggeldjur 4 %, djurmisshandel 3 %, försäljning av för unga djur 3 %, bristande tillsyn 2 % (se figur 12).

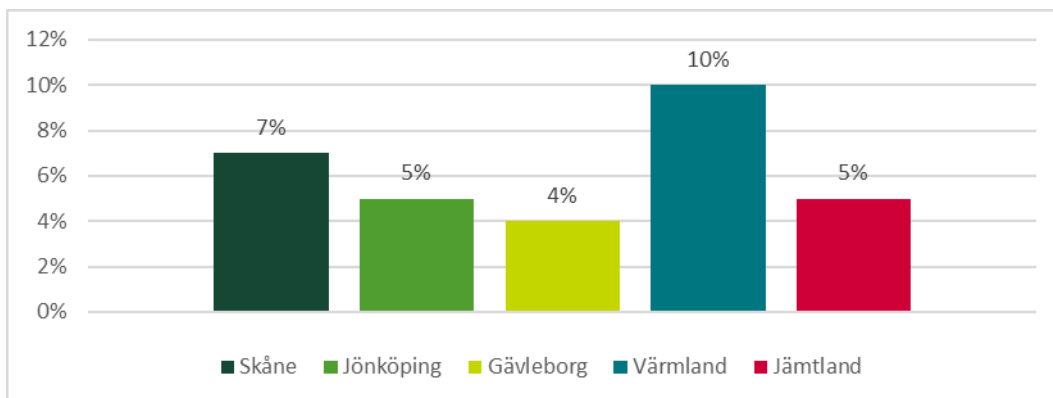

Figur 12. Huvudsakliga orsaker till utförd djurskyddsanmälan av kliniskt verksamma veterinärer i fem län under tidsperioden 2019-01-01 till 2021-08-31. Resultatet är uppdelat per län. (n=278)

I samtliga län stod kategorin nekat vård/avlivning för flest antal anmälningar. Vanvård var näst vanligaste orsaken till anmälan och var enda kategorin förutom nekat vård/avlivning som återfanns i alla fem länens anmälningsorsaker. Enbart i Skåne och Gävleborg län var alla åtta kategorier representerade.

4.2.3. Hot/trakasserier/våld nämnda i anmälningar

Totalt fanns information om hot mot veterinär i 17 av de 278 djurskyddsanmälningarna som granskats i arbetet, se figur 13. Totalt för alla län ger det ett utfall på 6 % av anmälningarna.

Figur 13. Antal djurskyddsanmälningar, inlämnade av veterinärer till länsstyrelsen för respektive län, som innehöll omnämmanden om hot mot veterinärer under tidsperioden 2019-01-01 till 2021-08-31. (n=17)

I samtliga ärenden uppgav den anmälande veterinären att denne eller veterinärkollega utsatts för hot och/eller hotfulla situationer i samband med aktuellt djurskyddsfall. Ingen anmälan nämnde våld eller pågående trakasserier. Alla 17 anmälningar avsåg incidenterna hot eller hotfullt beteende under fysiskt besök eller via telefonkontakt med djurägare, djurhållare eller anhörig till djurägare.

Av de 17 anmälningar som involverande hot/hotfulla situationer nämndes incidenterna enbart i bifogade journaler i 14 av dessa. Endast tre av anmälningarna nämnde incidenten direkt i mejl eller telefonkontakt med länsstyrelsen. Dessa tre anmälningar saknade bifogade handlingar till ärendet. Ingen av de 17 anmälningarna innefattade information om ifall någon form av åtgärd satts in för att hantera de hotfulla situationerna.

De anmälningsorsaker som legat till grund vid anmälningarna där hotfullt beteende riktat mot veterinärer (samt annan personal) noterats, har alla avsett vanvård, nekad vård/avlivning eller misshandel av djur.

5. Diskussion

5.1. Begränsningar i studien

5.1.1. Enkätstudien

Det går inte att fastställa hur många kliniskt verksamma veterinärer i Sverige som enkäten nådde ut till, inte heller går det att anta att den nådde ut till alla på ett likvärdigt sätt. Därför kan man inte dra några slutsatser om svarsfrekvensen för enkäten. Inte heller går det att utgå från att resultatet för studien är representativt för den totala urvalsgruppen på grund av detta. Den senaste statistiken som avser antal anställda veterinärer i Sverige är från 2019 och då fanns 2600 anställda veterinärer (Statistiska centralbyrån 2019). Siffrorna inkluderar både kliniskt verksamma veterinärer och de sysselsatta i sin roll som veterinär inom forskning, utbildning, myndighetsarbete, m.fl.

Könsfördelningen mellan de svarande på enkäten var 89 % kvinnor och 11 % män. Enligt senaste statistiken från statistiska centralbyrån är fördelningen mellan könen hos anställda veterinärer 80 % kvinnor och 20 % män (Statistiska centralbyrån 2019). Detta tyder på att kvinnor var något mer benägna att svara på enkäten än män.

Det går inte att utesluta att viss ”confounding bias” påverkar resultatet. Detta kan delvis bero att man som kliniskt verksam veterinär möjligen är mer benägen att svara på en enkät avseende arbetet med djurskyddsanmälningar och kopplingar till hot, trakasserier och våld om man har utsatts för detta eller är engagerad i frågan generellt.

Förslagsvis bör studien ses som en pilotstudie inom området i Sverige, och kan även ge en indikation på hur djurskyddsanmälningar upplevs av kliniskt verksamma veterinärer i landet. Det bör utföras fler studier inom området som fokuserar på att utveckla förståelsen för ämnet. Sannolikt behöver man överväga att utföra studier där enkäter går ut till specifika veterinärer för att kunna kontrollera svarsfrekvensen och analysera bortfall, och även djupintervjuer med målgruppen bör vara av intresse.

De kommentarer som återfanns i enkäten avseende innehållet berörde framför allt avsaknaden av den psykiska aspekten av att vara utsatt för hot, trakasserier eller våld. Detta var något som medvetet valdes bort vid skapandet av enkäten då det ansågs bli ett allt för stort arbete med för många infallsvinklar att hantera på ett bra sätt. Detta är dock något som bör tas i beaktande vid eventuella framtida studier inom området.

Dessa begränsningar på enkäten har tagits i beaktande i diskussionsdelen och de antaganden som görs är baserade på resultatet av studien fullt införstådd att viss avvikelse från målpopulationen kan föreligga.

5.1.2. Djurskyddsanmälningar

Antalet inkluderade anmälningar är relativt litet och medför utmaningar gällande frågan om resultatet är representativt för hela Sverige. Delvis beror detta på att enbart fem län togs med i studien vilket av naturliga skäl inte ger komplett information. Valet av län var stratifierat för att förhindra att enbart en viss storlek av län (avseende befolkningsmängd) skulle råka väljas ut slumpmässigt. Detta tar bort en del av risken med selektionsbias, men inte all risk. Detta då Sverige är ett avlångt land med många olika typer av demografi och djurhållning, något som kan påverka typen av anmälningar. Därför skulle man eventuellt ha behövt studera alla läns anmälningar för att utesluta selektionsbias, tyvärr var detta inte möjligt på grund av tidsramen för arbetet. Sannolikt kan man dra vissa slutsatser av resultatet, men man bör ha i åtanke att vissa skillnader mellan studiepopulationen och målpopulationen kan finnas.

5.2. Resultatdiskussion

5.2.1. Hot och trakasserier i arbetet och minskad anmälningsbenägenhet

Resultatet av enkäten ger tydliga indikationer att arbetet med djurskyddsanmälningar har kopplingar till hot och trakasserier av veterinärer. Även djurskyddsanmälningarna som granskats i den kvantitativa undersökningsdelen av studien ger liknande indikation. Sex procent av anmälningarna betyder att en av 16–17 anmälningar involverar en hotfull situation eller hot mot veterinären i samband med ärendet.

Det finns emellertid en dissonans mellan vad veterinärer upplever, enligt enkätstudien, och vad som ses i faktiska anmälningar. Sex procent av djurskyddsanmälningarna som inkluderades i studien innefattade nämnda hot och hotfulla situationer mot veterinärer. Sjuttiotre (32 %) av de medverkande veterinärerna i enkäten hade någon gång upplevt hot eller trakasserier i samband med djurskydds-

anmälningar. Hundraåttiofem (84 %) upplevde att praktiskt djurskyddsarbete var förenat med risker avseende hot, trakasserier och våld.

Denna skillnad i resultat kan delvis bero på avsaknad av journaler hos majoriteten av djurskyddsanmälningarna. Endast 18 % av de nämnda hoten/hotfulla situationerna skedde direkt i mejl eller telefonkontakt med länsstyrelsen, resterande 82 % återfanns i journalkopior. Då endast en dryg tredjedel av anmälningarna inkluderade journalkopior så kan det sannolikt finnas ett relativt stort mörkertal av incidenter, vilket skulle göra resultatet till en falskt låg siffra. Intressant är att även om en mindre del av de medverkande veterinärerna i enkäten blivit utsatta för hot så är majoriteten av dem oroliga för risken att bli det.

En annan orsak som eventuellt förklarar dissonansen är att hot och trakasserier sällan dokumenteras eller hanteras och att de ibland upplevs som ”bara prat”. Vidare studier som undersöker dokumentation och hantering av hot, trakasserier och våld skulle kunna vara upplysande och ge viktig information för att kartlägga utbredningen av problemet. I de 17 anmälningar som nämnde hot/hotfulla situationer nämnde ingen av dessa ifall åtgärder genomförts. Det är oklart om detta är en dokumentationsmiss eller om det tyder på faktiskt avsaknad av hantering.

I enkäten framkom det att djurägare står för majoriteten av hot och trakasserier mot veterinärer, men även anhöriga till den anmälda står för en betydande andel av incidenterna. Det är framför allt uthängningar i sociala medier, hot om motanmälan och hot mot anställning eller karriär som veterinärer utsätts för.

Antalet djurskyddsanmälningar från veterinärer kan tyckas lågt. Totalt inkom 278 anmälningar från fem län under 2,67 år. Utslaget ger det ca 104 djurskyddsanmälningar per år från samma urval av län. Om man antar att länens resultat är representativt för Sverige skulle det ge en total siffra per år på mellan 400–500 anmälningar för hela landet. Det skiljer sig inte nämnvärt från siffrorna 2002, då dryga 400 djurskyddsanmälningar inlämnades i Sverige av distriktsveterinärer (Riksrevisionen 2003). I samma rapport konstaterade riksrevisionen att antalet anmälningar som inkommer till kontrollmyndigheten från veterinärer är lågt. Sedan dess har inte antalet djur i Sverige minskat, tvärtom har vi de senare åren sett en kraftig ökning av antalet sällskapsdjur, vilket möjligen borde resultera i fler djurskyddsanmälningar. Trots detta uppger majoriteten av veterinärerna som medverkade i enkäten att de gör mindre än en anmälan per år.

Det krävs ett större dataunderlag för att med säkerhet göra det här antagandet, men en av anledningarna till ett lågt antal anmälningar från veterinärer kan vara risker med hot och trakasserier, vilket flera av de medverkande veterinärerna i studien själva anser påverkar benägenheten att anmäla. Fyrtioåtta av 217 (22 %) veterinärer hade någon gång avstått att utföra en anmälan på grund av riskerna med hot och trakasserier. Det är dock en alltför låg andel för att i tillräckligt stor utsträckning förklara det totalt sett låga antalet veterinära djurskyddsanmälningar.

Flertalet andra faktorer väger sannolikt in i det totala antalet djurskyddsanmälningar som inkommer från veterinärer per år.

De flesta av anmälningarna som inkluderades i studien avhandlade situationer med vanvård eller fall där djurägare nekat veterinärvård eller vägrat att låta avliva djur där veterinärer bedömt att något av dessa alternativ måste ske för att förhindra att djuret utsätts för onödigt lidande. De flesta av dessa fall har, enligt de anmälande veterinärernas egen uppfattning, handlat om grova fall där lidandet bedömts stort. Eventuellt beror detta på att veterinärer fokuserar sina djurskyddsanmälningar på allvarliga brott, och undviker anmälan i mindre allvarliga fall. Detta kan vara en effekt av den begränsade benägenheten att anmäla som veterinärer själv upplever, man ”sparar” sig till de fall där man bedömer att brottet är så pass allvarligt att det väger tyngre än existerande hinder inför anmälningar. De hinder som framkommit av enkäten är fram för allt risker med hot och trakasserier. Detta utesluter emellertid inte att det finns andra hinder som är utav betydelse för anmälningsbenägenheten hos veterinärer.

Det område som tas upp mest frekvent i enkätens fritextsvar, avseende hot och trakasserier, är sociala medier och risken för uthängningar och drev i dessa. De uppfattningar som uttrycks i enkäten kopplar ett samband mellan djurskyddsanmälningar och sociala mediers inflytande på veterinärers benägenhet att utföra det förstnämnda. Detta är inte helt oväntat då vi under senare år fått ett tydligt hårdare medieklimat gentemot kliniker och medarbetare inom djursjukvården, vilket konstaterats av flera instanser, bland annat Svensk djursjukvård och Veterinärförbundet, och som lett till ökade arbetsmiljöproblem för bland annat veterinärer. Detta tyder dock på att det inte bara är ett arbetsmiljöproblem för djursjukvården, utan även kan vara ett problem för det svenska djurskyddet med avseende på veterinärers djurskyddsanmälningar.

Sammanfattningsvis konstateras att resultatet indikerar att kliniskt verksamma veterinärer i viss mån utsätts för hot och trakasserier i sitt djurskyddsarbete vid djurskyddsanmälningar. De upplevda riskerna att utsättas för hat och hot i samband med djurskyddsanmälningar påverkar veterinärers anmälningsbenägenhet enligt studieresultatet. Flera av de svarande på enkäten uppger att de drar sig för att utföra djurskyddsanmälningar och några få avstår helt för att skydda sig från kraftigt negativa konsekvenser.

5.2.2. Våld är inte vanligt förekommande

Hot och trakasserier anser majoriteten av de medverkande veterinärerna är vanligt förekommande i samband med djurskyddsarbete, något som är fullkomligt oacceptabelt. Ett något positivt resultat av enkäten är det faktum att de flesta veterinärerna inte anser att våld förekommer i samband med djurskyddsanmälningar. Majoriteten av de medverkande i enkäten höll med om att hot och trakasserier förekommer vid djurskyddsanmälningar. En lägre andel, 26 % ansåg

detsamma om våld. Ingen av de medverkande veterinärerna hade utsatts för fysiskt våld mot person i samband med djurskyddsanmälningar, men 22 % hade upplevt våldshot. Fem personer (10 %) hade bevittnat fysiskt våld mot en kollega. Några enstaka hade upplevt situationer med fysiskt våld mot egendom, men överlag hade inte veterinärerna upplevt fysiskt våld riktat mot dem själva i samband med djurskyddsarbete. Trots detta ansåg en dryg fjärdedel av veterinärerna att våld förekommer i samband med djurskyddsanmälningar.

Våldssituationer återfanns inte i någon djurskyddsanmälan, något som stärker uppfattningen att våld inte är lika starkt knutet till arbetet med djurskyddsanmälningar som hot och trakasserier. Detta bör ses som positivt, även om alla siffror över noll avseende våld är allvarliga och kräver åtgärder.

5.2.3. Skillnad i hat och hot från djurhållare av olika djurslag

Sextioåtta procent av de som medverkade i enkäten jobbade vid tidpunkten för studien huvudsakligen med smådjur. Även majoriteten av djurskyddsanmälningarna avsåg smådjur. Tre av de 17 anmälningarna som innehöll uppgifter om hot och hotfulla situationer var anmälningar avseende hästar. Resterande 14 anmälningar berörde uteslutande hundar och katter. Sex procent av anmälningarna som avsåg smådjur innehöll dokumentation om hot och hotfulla situationer. Det som är värt att uppmärksamma är att tolv procent av anmälningarna som avsåg hästar innehöll dokumenterade hot och hotfulla situationer. Motsvarande siffra för lantbrukets djur var noll procent.

Detta kan eventuellt betyda att kopplingen mellan veterinärers arbete med djurskyddsanmälningar och hot eller trakasserier är som starkast i arbetet med hästar. Den här studien saknar data för att dra några sådana slutsatser då enkäten inte separerar svaren mellan olika inriktningar och antalet djurskyddsanmälningar som behandlats är för litet. För att kunna utvärdera detta kan man utföra en studie där man separerar de svarande beroende på huvudsakligt arbetsområde och ser om resultaten skiljer sig mellan grupperna. Organisationen ”Gröna arbetsgivare” utförde tidigare i år en enkätstudie där de inte kunde se någon skillnad i utsattheten för hot och hat mellan olika storlekar på kliniker eller geografiska områden (Svensk djursjukvård 2021). Det kan eventuellt tyda på att djurslagsinriktning spelar en större roll avseende risker att utsättas för hat och hot än storlek på arbetsplatsen eller vart i landet som man arbetar.

5.2.4. Indikationer på lågt förtroende för länsstyrelserna

Det är inte bara sociala medier som skapar problematik för det praktiska djurskyddsarbetet. Även lågt förtroende för länsstyrelserna påverkar anmälningsbenägenheten, menar flera av veterinärerna som medverkat i enkäten. Enkätsvaren antyder att det finns ett missnöje bland de kliniskt verksamma veterinärerna med

länsstyrelsernas hantering av anmälningar, både gällande kontaktmöjligheter till länsstyrelsen, hanteringstid och faktiska åtgärder.

Dessa åsikter är återkommande genom enkätens båda fritextsvarsfrågor och är ett av de vanligaste förslagen till ett förbättrat djurskydd i det öppna kommentarsfältet; förbättra kontrollmyndighetens funktion avseende djurskydd. Antalet veterinärer i enkäten som uttryckt negativa åsikter om samarbetet med länsstyrelsen och deras hantering av djurskyddsfall var förvånansvärt stort, enbart en positiv kommentar återfanns i enkäten. Om detta är representativt för målpopulationen, Sveriges alla kliniskt verksamma veterinärer, talar det för att man bör se över länsstyrelsernas hantering av djurskyddsanmälningar, både i kommunikation och kontaktbarhet gentemot veterinärer, men även hantering och åtgärd av anmälningar från djurhälsopersonal i stort. Missnöjet med länsstyrelserna kan dock delvis bero på begränsad kunskap eller oförståelse kring hanteringsprocessen av djurskyddsanmälningar inom länsstyrelsen, deras uppdrag och arbetssätt, samt resursbegränsningar. En ökad och förbättrad kommunikation mellan kliniskt verksamma veterinärer och djurskyddsenheterna på länsstyrelserna skulle möjligt minska detta, även om man inte ska förringa den frustration som veterinärer upplever i situationen.

5.2.5. Handlingsplan vid hot, trakasserier eller våld

Något som är anmärkningsvärt är att endast 25 % av de medverkande veterinärerna i enkäten uppgav att deras arbetsplats hade en handlingsplan vid hot, trakasserier eller våld. Över hälften (51 %) av veterinärerna kunde inte uttala sig i frågan och resterande 24 % svarade att det saknades handlingsplaner. Detta är absolut en arbetsmiljöproblematik som är viktig att komma till rätta med. En handlingsplan vid dessa situationer är något som bör finnas på varje veterinär arbetsplats.

Enligt Arbetsmiljöverkets hemsida framgår det att alla allvarliga hot bör anmälas och att hot och kränkningar som sker på internet inkluderas i detta. Arbetsplatser bör även ha tydliga rutiner för hur hot, trakasserier och våld hanteras. Arbetsgivare ska agera i dessa situationer och inte på något vis acceptera hot och kränkningar mot personal (Arbetsmiljöverket 2021).

På frågan om den svarande kände till att veterinärförbundet har handledningar för hantering av djurskyddsfall i klinisk verksamhet tillgängliga på nätet sågs liknande resultat. Endast 18 % uppgav sig känna till handledningarna, trots att dessa presenterats i Veterinärtidningen och används inom utbildningen av veterinärstudenter. Här bör Veterinärförbundet jobba aktivt med att nå ut med informationen. Ansvariga på arbetsplatser (veterinärkliniker och liknande) bör också aktivt bidra till att öka kännedomen om verktygen, vilket skulle kunna ske genom att dessa handledningar uppmärksammas i samband med fortbildning.

5.3. Ökad trygghet, ökat antal djurskyddsanmälningar

De svar som inkom på det öppna kommentarsfältet i slutet av enkäten, som berörde förslag för att förbättra situationen vid djurskyddsanmälningar för kliniskt verksamma veterinärer, behandlade flera olika aspekter av djurskyddsarbete och förslag till förbättringar.

5.3.1. För att anmäla måste man tro på effekter

Det är viktigt att ha förtroende för att anmälan leder till åtgärd för anmälningsbenägenheten. Enligt Robertson (2010) måste veterinärer ha förtroende att deras anmälningar hanteras på ett tillitsfullt sätt för att öka benägenheten att rapportera djurskyddsfall till myndigheterna. Det måste även ses positiva effekter för djuret i fråga inom rimlig tid från anmälan för att förtroendet för kontrollmyndigheten ska bibehållas. Robertson (2010) hävdar att en viktig del av att bygga och behålla förtroende hos veterinärer för systemet är att se till att dessa får adekvat återkoppling på sina anmälningar där det framgår att noggranna och korrekta undersökningar och åtgärder vidtagits.

För att länsstyrelserna ska kunna uppfylla dessa delar krävs det effektiva system för administration och rapportering. Det verkar enligt en del av enkätsvaren finnas brister i förtroendet från flera av de kliniskt verksamma veterinärerna avseende länsstyrelsernas hantering av djurskyddsärenden i Sverige. I flera av enkätsvaren påpekas sådant som den kliniskt verksamma veterinären anser vara brister i länsstyrelsen hantering, vilket sannolikt påverkar förtroendet negativt. Det är viktigt att länsstyrelsernas hantering av anmälningar är effektiv. Veterinärer bör kunna känna sig förvissade om att deras anmälningar tas på allvar av länsstyrelsen och andra inblandade myndigheter. Samtidigt är det också viktigt att de kliniskt verksamma veterinärerna följer anmälningsplikten i djurskyddslagen, och gör det på ett sådant sätt att länsstyrelsen får det underlag de behöver för att kunna vidta åtgärder, för att myndigheterna ska ha förtroende för veterinärkårens kompetens och förmåga i djurskyddsfrågor. Det finns ett delat ansvar mellan veterinärer och länsstyrelser.

Av studien framgår att det finns avsevärda skillnader mellan hur olika länsstyrelser hanterar utlämnande av handlingar, och är något som eventuellt bör ses över. För att öka veterinärernas benägenhet att efterleva djurskyddslagens skrivningar om anmälningsplikt och anmäla misstänkta brott mot densamma, bör det göras tydligt och enkelt hur djurskyddsanmälningar och sekretess kring dessa hanteras, och att det sker på ett likartat sätt i alla län.

5.3.2. Stöd och djurskydd på riksnivå

Många veterinärer i enkäten önskar ett förbättrat stöd vid djurskyddsanmälningar och flera efterlyser ett förbättrat myndighetsstöd. Den största bristen anses vara tillgängligheten under obekväma arbetstider, och det upplevs svårt att komma i

kontakt med ”rätt person” under kvällar och helger. Många veterinärer arbetar under obekväma arbetstider och har behov att kunna komma i kontakt med länsstyrelse eller polis under arbetstiden. Djur råkar illa ut alla tider på dygnet och det är viktigt att man kan hantera djurskyddsfall på ett bra sätt oavsett när på dygnet det inträffar. Av enkätsvaren kan man konstatera att flera kliniskt verksamma veterinärer uttrycker ett behov av ökat stöd i djurskyddsfrågorna och ett behov någon typ av fungerande system för att fånga upp djurskyddsfall under obekväma tider.

En alternativ lösning som föreslås av flera veterinärer i enkäten är att samla djurskyddet på riksnivå, en separat enhet där alla anmälningar samlas. Att centralt samla alla anmälningar från hela Sverige skulle sannolikt ge en enhetlighet i hanteringen, men är förmodligen orealistisk med tanke på hur myndighetsstrukturen och ansvarsfördelningen avseende djurskyddet ser ut i Sverige. Robertson (2010) anser att för att skapa en bra hantering av djurskydd behövs en centralt koordinerande instans, ett system för att centralt kontrollera och hantera djurskydd där utvalda experter inom fältet utvärderar inkommande anmälningar. I Sverige har vi Jordbruksverket som central enhet, men djurskyddsanmälningar hanteras framför allt hos länsstyrelserna.

5.3.3. Anonymitet vid anmälan

Möjlighet till anonymitet vid anmälan var det förslag till förbättring av djurskyddet som nämndes mest frekvent i enkäten. En majoritet av veterinärerna som drog sig för att anmäla djurskyddsfall uppgav att de skulle vara mer benägna att anmäla om deras anmälan förblev anonym. Detta har även setts i en amerikansk studie, där Donley *et al.* (1999) konstaterade att veterinärer var mer benägna att rapportera djurskyddsfall om de hade förtroende för kontrollmyndigheten och visste att deras anmälan skulle förbli anonym. Samtidigt skulle ett sådant system göra det svårt att kontrollera efterlevnaden av anmälningsplikten, om myndigheterna faktiskt inte kan se vem som har gjort anmälan. Eventuellt skulle sekretessen vid djurskyddsanmälningar diskuteras, så att myndigheter har tillgång till uppgifter som förblir dolda för allmänheten, där länsstyrelserna innefattar person och kontaktuppgifter till den anmälande i deras sekretessprövning.

Det är redan fullt möjligt för djurhälsopersonal och allmänheten att göra anonyma djurskyddsanmälningar till länsstyrelsen. Problematiken kring detta är att veterinären inte kan visa att han eller hon uppfyllt anmälningsplikten. Om veterinärer eller veterinärkliniker ska kunna göra anonyma anmälningar behöver förutsättningarna vad gäller anmälningsplikten för både veterinärer och annan djurhälsopersonal ändras. Eventuellt finns anledning att undersöka hur humansidan hanterar motsvarande problematik med anmälningar från exempelvis läkare och skolpersonal.

Att införa som standard att en klinik anmäler alla djurskyddsfall istället för enskilda anställda veterinärer skulle kunna vara ett steg i riktning för ökad anonymitet. Detta skulle minska stressen på den enskilda veterinären och minska risken för att personer blir uthängda i sociala medier och personliga påhopp och hot. Att arbeta med akronymer i journalsystem och enbart förnamn på namnskyltar skulle minska risken ytterligare.

En ökad möjlighet till anonymitet vore sannolikt även positiv för företagsintresset inom kliniker, koncerner och även hos egenföretagare. Benägenheten att anmäla djurskyddsfall måste hela tiden stå i relation till potentiell förlust av kunder och inkomst. Om man samlade alla anmälningar gemensamt som klinik och anmälde dessa anonymt skulle både risken för hot och trakasserier för personal och risken att förlora kunder på grund av anmälningar minska. Även den lilla egenföretagaren skulle kunna anmäla de fall som hen kommer i kontakt med och känna en större trygghet för både sig själv och sitt företag.

Om anmälningar skedde anonymt skulle sannolikt antalet anmälningar öka, vilket i sin tur skulle kunna förbättra djurskyddet, under förutsättning att anmälningarna är korrekta och befogade. Om samtliga djurskyddsfall som veterinärer stöter på i sitt arbete faktiskt anmäls om behovet finns, skulle vi få ett bättre fungerande djurskydd i Sverige, vilket skulle gagna djuren, de som faktisk ska skyddas av lagstiftningen. Detta bygger dock på att länsstyrelserna i så fall tillförs resurser om åtgärden leder till kraftigt ökade antal anmälningar.

5.3.4. Immunitet vid motanmälningar

I en del länder finns immunitetslagstiftning som hindrar att veterinärer som i god tro anmält djurskyddsproblem hamnar i rättsliga påföljder. Kogan *et al.* (2017) konstaterade i sin amerikanska studie att sannolikheten att en veterinär anmälde ett misstänkt djurskyddsfall ökade påfallande om veterinären trodde att staten hade en immunitetslag. I samma studie konstaterades att uppfattningen att det fanns en immunitetslag ökade sannolikheten för anmälan, men inte uppfattningen att det fanns en anmälningsplikt.

I Sverige har djurhälsopersonal anmälningsplikt i djurskyddsfall. En av orsakerna att veterinärer drar sig för att anmäla trots anmälningsplikten kan vara risken att bli motanmäld till ansvarsnämnden. Det har konstaterats i flera studier från andra länder att detta är en vanlig orsak till att veterinärer drar sig för att anmäla (Kogan *et al.* 2017, Robertson 2010, Morgan och McDonald 2007, Donley, *et al.* 1999). Eventuellt skulle man kunna se över frågan, för att på så sätt öka anmälningsbenägenheten och förbättra det praktiska djurskyddet. Det vore inte korrekt att hindra djurägare från att anmäla veterinärer till ansvarsnämnden, men möjligen skulle nämnden kunna ”pausa” anmälningar som inkommit från personer där man ser att det finns ett öppet djurskyddsärende mot personen i fråga som inlämnats av veterinären i fråga. Pausen skulle i sådant fall kunna vara tills djurskyddsärendet är

avslutat. Detta för att minska risken att djurägare kan hota med motanmälan i de fall som det rör sig om djurskyddsfall, men ändå inte ta bort djurägarens rätt att anmäla vid uppfattning om felbehandling eller dylikt.

Risken att bli motanmäld är sannolikt inte något man kan utesluta helt, men att göra så att man som veterinär slipper hamna i en situation med två pågående psykiskt påfrestande och tidskrävande processer, skulle kunna påverka det mentala välbefinnandet hos veterinärer och det praktiska djurskyddsarbetet positivt.

5.3.5. Undvik att arbeta ensam med djurskyddsfall

Ett antal kommentarer i enkäten rörde risker kring ensamarbete och som förslag till förbättring ansåg man att det var lämpligt att alltid vara minst två vid djurskyddsfall. Även i Wästerlunds (2010) studie framkom förslag för att minska risker och förebygga hot att djurskyddshandläggarna borde åka två och två på ärenden. Det skulle troligtvis öka tryggheten vid djurskyddsarbete även för veterinärer. Att kliniker och distriktsveterinärstationer utvecklar ett sorts "buddy-system" där man arbetar i lag och stöttar varandra skulle sannolikt minska antalet hotfulla situationer. Utöver det kan detta stärka anmälningarnas genomslagskraft, att två veterinärer skriver under samma iakttagelser borde stärka deras validitet.

5.3.6. Nolltolerans och sociala medier

De allra flesta som svarade i enkäten att de drog sig för att anmäla djurskyddsfall uppgav risken att utsättas för uthängningar och drev i sociala medier som anledning. Det här är ett väldigt stort problem som även uppmärksammas mycket på senare tid. Tyvärr är det även ett svårlöst problem, som sannolikt skulle kräva att vi förändrar lagstiftningen kring sociala medier, vilket riskerar att hamna på grundlagsnivå och begränsa yttrandefriheten. Därför kanske det absolut viktigaste avseende sociala medier handlar om att arbetsgivare aktivt hanterar alla hot och trakasserier direkt de uppmärksammas och anmäler alla fall. Detta kan möjligen på sikt generera färre hat och hot på nätet, genom att kontinuerligt visa att handlingar har konsekvenser. Detta kräver ett starkt stöd av arbetsgivare och att man inte skyggar för att ta striden för sina anställda i alla forum, både i fysiska arbetsmiljön och på nätet.

Det är viktigt att även arbeta preventivt med tydlig information på kliniker om nolltolerans mot hat och hot. Sådana anslag eller plakat går att finna på de flesta vårdcentraler och sjukhus runt om i landet, där man tydligt informeras att vården har nolltolerans mot hat och hot och att alla incidenter polisanmäls. Detta är något som möjligen kan appliceras på veterinärkliniker och djursjukhus, att redan vid entrén, i receptionen och i varje besöksrum informera om nolltolerans mot hat och hot. Det kan troligen förhindra en del av de hot och hotfulla situationer som kan ske i samband med fysiska besök.

5.3.7. Utbildning

Utbildning för både veterinärer och djurägare efterlyses i flera av kommentarerna till enkäten. Gällande veterinärer önskas ökad kunskap i kommunikation och konflikthantering, djupare kunskap om djurskyddsprocessen, dvs hur länsstyrelsen hanterar ärenden, och vad som faktiskt gäller avseende anmälningsplikten. Det är viktiga områden som ger veterinärer verktyg att hantera djurskyddsfall och risker med hot och trakasserier på ett bättre sätt. Många av ämnena är inkluderade i grundutbildningen för veterinärer sedan flera år tillbaka, men kunskaperna kan behöva uppdateras och vissa områden, som konflikthantering, täcks inte i någon större utsträckning av utbildningen. Att anordna frivilliga utbildningstillfällen där man aktivt jobbar med dessa punkter är något som möjligen skulle kunna ske genom samordning mellan Veterinärförbundet, länsstyrelserna, Jordbruksverket och Sveriges lantbruksuniversitet.

Avseende djurägarinformation så är man som djurhållare skyldig att känna till vilka lagar och regler som gäller för det egna djuret. Mycket information finns till exempel på Jordbruksverkets webbplats och genom olika djurägarorganisationer. Samtidigt skulle det vara en fördel om både uppfödare och veterinärer kunde hjälpa till att informera djurägare i tidigt stadium om de skyldigheter man har som djurägare vad gäller svenskt djurskydd. Det skulle kunna öka medvetenheten och eventuellt minska antalet situationer där djurägare agerar utifrån okunskap. Genom att på så sätt minska antalet potentiella djurskyddsfall minskas också antalet situationer där veterinärer måste hantera dessa. Det finns redan idag en bra kunskapsbas för nya djurägare och ett förebyggande arbete med djurskydd, men mer skulle kunna göras.

Genom att underlätta för både veterinärer och djurägare att inhämta den kunskap och information de behöver kanske konflikterna mellan parterna minskar och förståelsen och samarbetet förbättras.

5.4. Summering

Syftet med studien var att utreda om det fanns en koppling mellan kliniskt verksamma veterinärers djurskyddsanmälningar och hot, trakasserier och våld. Ambitionen var, om möjligt, att belysa problem inom området och möjligen använda detta i utvecklandet av processen med djurskyddsanmälningar för veterinärer.

I detta avseende kan studien anses som framgångsrik. Resultatet av studien indikerar att det sannolikt finns en viss koppling mellan djurskyddsanmälningar och framför allt hot och trakasserier gentemot kliniskt verksamma veterinärer. De hot och trakasserier som veterinärer utsätts för gäller i de flesta fall uthängningar i sociala medier, hot om motanmälan till ansvarsnämnden och hot mot anställning och karriär. Många av veterinärerna drar sig för att göra en anmälan på grund av

riskerna kring hot och trakasserier. Det är nedslående siffror som ses i studien och är något som i slutändan drabbar djuren. Något som trots allt är positivt är det uppenbara veterinära engagemanget i frågan och viljan att förbättra situationen. Veterinärerna som medverkat i studien belyser flera områden som kan förbättras avseende anmälningsprocessen i djurskyddsfall och kommer även med egna förslag till förbättringar. De huvudsakliga områdena avser länsstyrelsernas hantering och kommunikation, anonymitet avseende djurskyddsanmälningar, behovet av ökat stöd från myndigheterna, nolltolerans mot hat och hot i arbetsmiljön och utbildning av både veterinärer och djurägare.

Förhoppningsvis kan den här studien och dess resultat bana väg för mer omfattande studier inom området som i sin tur kan påverka och förbättra det veterinära djurskyddsarbetet, med avseende på djurskyddsanmälningar, i Sverige.

Referenser

- Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård (2021). *Om nämnden* Tillgänglig: <http://www.vetansvar.se/omnamnden.4.307b1efa16147dc52571d3f3.html> [2021-10-11]
- Arbetsmiljöverket (2021-05-27). *Hot och våld* Tillgänglig: <https://www.av.se/halsa-och-sakerhet/psykisk-ohalsa-stress-hot-och-vald/hot-och-vald/#1> [2021-11-29]
- Arkow, P. (2015). Recognizing and responding to cases of suspected animal cruelty, abuse, and neglect: what the veterinarian needs to know. *Veterinary Medicine: Research and Reports*. 6: 349–59. <https://doi.org/10.2147/VMRR.S87198>.
- Bartram, D. J., & Baldwin, D. S., (2010). Veterinary surgeons and suicide: a structured review of possible influences on increased risk. *Veterinary Record* 166 (13): 388–97. <https://doi.org/10.1136/vr.b4794>.
- Dagens Nyheter (2021-05-26). *Hat och hot mot veterinärer måste stoppas*. Tillgänglig: <https://www.dn.se/insandare/hat-och-hot-mot-veterinarer-maste-stoppas/> [2021-11-08]
- Donley, L., Patronek, G. J., & Luke, C. (1999). Animal abuse in Massachusetts: a summary of case reports at the MSPCA and attitudes of Massachusetts veterinarians. *Journal of Applied Animal Welfare Science* 2 (1): 59–73. https://doi.org/10.1207/s15327604jaws0201_5.
- Epp, T., & Waldner, C. (2012). Occupational health hazards in veterinary medicine: physical, psychological, and chemical hazards. *The Canadian Veterinary Journal* 53 (2): 151–57.
- Faraz, B. (2021). *Prognoser för behovet av högskoleutbildade*. Universitetskanslersämbetet. Diarienummer: 51- 00199-21
- Fink-Miller, E. L., & Nestler, L. M. (2018). Suicide in physicians and veterinarians: risk factors and theories. *Current Opinion in Psychology*. 22: 23–26. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.07.019>. (Suicide)
- Gröna arbetsgivare (2020). *Svensk Djursjukvård Branschrapport 2020* Tillgänglig: https://www.grona.org/siteassets/svensk-djursjukvard/Branschrapport_Svensk_Djursjukvard_2020.pdf [2021-09-15]
- Hogrell, F. (2021). *Veterinärbrist eller bristande arbetssituation?* (Avancerad nivå, A2E). Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa (HMH). Veterinärprogrammet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:slu:epsilon-s-16955>.

- Irwin, A., Vikman, J., & Ellis, H. (2019). 'No-one knows where you are': veterinary perceptions regarding safety and risk when alone and on-call. *Veterinary Record* 185 (23): 728–728. <https://doi.org/10.1136/vr.105639>.
- Jervinge, K. (2019a). *Djurskyddsinspektörers arbetsmiljö 2019*. Tillgänglig: https://www.naturvetarna.se/globalassets/_nyheter/2019/juli/djurskyddsinspektörers-arbetsmiljo-2019.pdf [2021-09-07]
- Jervinge, K. (2019b). *Arbetsmiljön inom djursjukvården 2019*. Tillgänglig: <https://www.naturvetarna.se/globalassets/5-om-oss/rapporter/arbetsmiljon-inom-djursjukvarden-2019.pdf> [2021-10-11]
- Keeling, L. (2021-02-26) *Applied Animal Welfare Science*. Handouts till föreläsning inom djurvälstånd på veterinärprogrammet åk 5. [2021-11-09]
- Kogan, L. R., Schoenfeld-Tacher, R. M., Hellyer, P. W., Rishniw, M., & Ruch-Gallie, R. A. (2017). Survey of attitudes toward and experiences with animal abuse encounters in a convenience sample of US veterinarians. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 250 (6): 688–96. <https://doi.org/10.2460/javma.250.6.688>.
- Kommittédirektiv 2021:42. *En hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur*
- Lundström, E. (2015). *Djurens enda hopp? ?* (Avancerad nivå, A2E). Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa (HMH). Veterinärprogrammet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:slu:epsilon-s-4096>.
- Milner, A. J., Niven, H., Page, K., & LaMontagne, A. D. (2015). Suicide in veterinarians and veterinary nurses in Australia: 2001–2012. *Australian Veterinary Journal* 93 (9): 308–10. <https://doi.org/10.1111/avj.12358>.
- Morgan, C. A., & McDonald, M. (2007). Ethical dilemmas in veterinary medicine. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*. vol. 37 (1), ss. 165–179. (Effective Communication in Veterinary Practice) <https://doi.org/10.1016/j.cvsm.2006.09.008>.
- Nett, R. J., Witte, T. K., Holzbauer, S. M., Elchos, B. L., Campagnolo, E. R., Musgrave, K. J., Carter, K. K., Kurkjian, K. M., Vanicek, C. F., O'Leary, D. R., Pride, K. R. & Funk, R. H. (2015). Risk factors for suicide, attitudes toward mental illness, and practice-related stressors among US veterinarians. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 247 (8): 945–55. <https://doi.org/10.2460/javma.247.8.945>.
- Ridsport (2019-12-05) *Del 1: Hot allt vanligare mot veterinärer*. Tillgänglig: <https://www.tidningenridsport.se/stressad-hotad-och-uthangd-veterinarens-vardag/> [2021-10-08]
- Riksrevisionen (2003). *Hur effektiv är djurskyddstillsynen?* Stockholm: Riksrevisionen. Dnr 31-2003-0058 ISBN 91-7086-001-7
Tillgänglig: <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2003/hur-effektiv-ar-djurskyddstillsynen.html> [2021-10-06]
- Robertson, I. A., (2010). Legally protecting and compelling veterinarians in issues of animal abuse and domestic violence. *New Zealand Veterinary Journal* 58 (3): 114–20. <https://doi.org/10.1080/00480169.2010.67512>.

SFS 2018:1192. *Djurskyddslag*.

Skipper, G. E., & Williams, J. B., (2012). Failure to acknowledge high suicide risk among veterinarians. *Journal of Veterinary Medical Education* 39 (1): 79–82. <https://doi.org/10.3138/jvme.0311.034R>.

Statistiska centralbyrån (2021-08-18). *Befolkningsstatistik första halvåret 2021*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/befolkningsstatistik-forsta-halvaret-2021/> [2021-09-07]

Statistiska centralbyrån (2019). *Anställda 16-64 år i riket efter yrke (4-siffrig SSYK 2012), arbetsställets sektortillhörighet och kön. Ny tidsserie. År 2019, 2250 Veterinärer*. Tillgänglig: <https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/> [2021-12-07]

Stolt, L. B., Johnson-Ifearulundu, Y. J. & Kaneene, J. B. 1997. Attitudes of veterinarians, animal control directors, and county prosecutors in Michigan regarding enforcement of state animal cruelty legislation. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 211 (12): 1521–23.

Svensk Djursjukvård (2021-10-27). *En femtedel av anställda i djursjukvården utsatta för hot av djurägare det senaste året* Tillgänglig: <https://www.grona.org/svensk-djursjukvard/branschnytt/en-femtedel-av-anstallda-i-djursjukvarden-utsatta-for-hot-av-djuragare-det-senaste-aret/> [2021-11-08]

Sveriges Veterinärförbund (2021a) (2021-08-31). *Kommentar angående arbetsmiljöns betydelse för veterinärbristen*. Tillgänglig: <https://www.svf.se/nyheter/kommentar-angaende-arbetsmiljons-betydelse-for-veterinarbristen/> [2021-10-08]

Sveriges Veterinärförbund (2021b) (2021-09-03). *Kommentar angående förslag på medel för ökat antal utbildningsplatser för veterinärer i regeringens budgetproposition*. Tillgänglig: <https://www.svf.se/nyheter/kommentar-angaende-forslag-pa-medel-for-okat-antal-utbildningsplatser-for-veterinarer-i-regeringens-budgetproposition/> [2021-10-08]

Sveriges Veterinärförbund (2021c) (2021-05-26). *Kris inom svensk djursjukvård riskerar att äventyra arbetsmiljö och djurskydd under den kommande sommaren*. Tillgänglig: <https://www.svf.se/nyheter/kris-inom-svensk-djursjukvard-riskerar-att-aventyra-arbetsmiljo-och-djurskydd-under-den-kommande-sommaren/> [2021-10-08]

Sveriges Veterinärförbund (2020-07-12). *Replik på Svensk djursjukvårds larm om veterinärbrist*. Tillgänglig: <https://www.svf.se/nyheter/replik-pa-svensk-djursjukvards-larm-om-veterinarbrist/> [2021-10-08]

SVT (2021-04-19). *Veterinärer utsätts för hot och trakasserier*. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasternorrland/veterinarer/> [2021-11-08]

Witte, T. K., Correia, C. J., & Angarano, D. (2013). Experience with euthanasia is associated with fearlessness about death in veterinary students. *Suicide and Life-Threatening Behavior* 43 (2): 125–38. <https://doi.org/10.1111/sltb.12000>.

Wästerlund, H. (2011). *Djurskyddshandläggarnas arbetssituation med avseende på hot, våld och stress samt hur det påverkar deras djurskyddsbedömningar*. (Grundnivå, G2E). Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa (HMH). Etologi- och djurskyddsprogrammet.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:slu:epsilon-s-470>.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Den här studien syftade till att undersöka om det fanns en koppling mellan kliniskt arbetande veterinärers djurskyddsanmälningar till länsstyrelserna, och situationer med hot, trakasserier eller våld. Veterinärförbundet och flera organisationer har under senare år larmat om ett allt hårdare arbetsklimat för veterinärer, både i olika kliniska behandlingssituationer och i samband med djurskyddsfrågor. På arbetsplatser och i olika medier ses en negativ trend där incidenter med hot och hat riktat mot veterinärer ökar, vilket ses som ett kraftigt tilltagande arbetsmiljöproblem. Veterinärer är speciellt utsatta under fysiska besök och upplever en ökande otrygghet på arbetsplatsen.

En viktig del av veterinärers roll i samhället är upprätthållandet av svenskt djurskydd, vilket avser att värna om djurens hälsa och välmående. Ett av veterinärens verktyg är djurskyddsanmälningar, och veterinärer har en lagstadgad plikt att anmäla misstanke om brott mot djurskyddslagstiftningen till länsstyrelsen. Det djurskyddsarbetet som är kopplat till djurskyddsanmälningar riskerar att påverkas negativt av det rådande arbetsklimatet.

Studien avsåg därför att studera problematiken och eventuellt belysa problem kring djurskyddsarbetet, vilket förhoppningsvis kan användas vid diskussioner om utvecklandet av processen med djurskyddsanmälningar för veterinärer i Sverige.

Studien bestod av två delar, en webbenkät och en kvantitativ undersökning av djurskyddsanmälningar inlämnade av kliniskt verksamma veterinärer. Enkäten fick 240 svar och totalt studerades 278 djurskyddsanmälningar från fem länsstyrelser.

Sammanfattningsvis indikerar studieresultatet att det förekommer att kliniskt verksamma veterinärer utsätts för hot och trakasserier i sitt djurskyddsarbete. Åttiofyra procent av veterinärerna i enkäten upplevde att processen med djurskyddsanmälningar var förenad med risker avseende hot, trakasserier och våld. En av 16–17 djurskyddsanmälningar involverade en hotfull situation eller hot mot veterinären i samband med ärendet. En tredjedel av de medverkande veterinärerna hade någon gång utsatts för hot eller trakasserier i samband med djurskyddsanmälningar. De vanligaste var uthängningar i sociala medier och hot om motanmälan till ansvarsnämnden eller hot mot anställning och karriär.

Riskerna att utsättas för hat och hot i samband med djurskyddsarbete påverkar veterinärers anmälningsbenägenhet vid djurskyddsfall enligt studiens resultat. En dryg femtedel (22 %) hade vid minst ett tillfälle avstått att anmäla djurskyddsfall

på grund av de upplevda riskerna. Flera av de medverkande veterinärerna i enkäten uppgav att de drog sig för att utföra djurskyddsanmälningar och några avstod helt.

En tydlig koppling mellan djurskyddsanmälningar och hot och trakasserier kunde ses i studieresultatet. Våld ansågs inte lika starkt kopplat enligt de medverkande veterinärerna i enkäten och inga av de studerade djurskyddsanmälningarna nämnde incidenter med fysiskt våld. Tjugotvå procent av de svarande hade dock upplevt hot om våld under djurskyddsarbete och fem hade bevittnat fysiskt våld mot kollega, men ingen av de svarande hade själv utsatts för fysiskt våld.

Studiens resultat visar på flera förbättringsområden inom processen med djurskyddsanmälningar. Det finns behov av ett ökat stöd från arbetsgivare och myndigheter under djurskyddsprocesser och en förbättrad hantering av hot på arbetsplatsen och i sociala medier. En översyn av möjligheterna för veterinärer att anmäla anonymt skulle troligtvis öka anmälningsbenägenheten vid misstänkta djurskyddsfall. Resultatet visade även på ett behov av ökat förtroende för länsstyrelsernas hantering av anmälningar och fler utbildningsmöjligheter.

Det är delvis nedslående siffror som ses i studien och är något som i slutändan drabbar djuren. Sannolikt är riskerna med hot och trakasserier en bidragande orsak till det relativt begränsade antalet djurskyddsanmälningar som inkommer från veterinärer varje år. Om det veterinära djurskyddet kunde förbättras så att samtliga djurskyddsfall som veterinärer stöter på i sitt arbete faktiskt anmäls om behovet finns, skulle vi få ett bättre fungerande djurskydd i Sverige, vilket skulle gagna djuren, de som faktisk ska skyddas av lagstiftningen.

Bilaga - Webbenkät

Finns det en koppling mellan djurskyddsanmälningar och upplevda hot, trakasserier och våld som veterinärer utsätts för?

Den här enkätstudien är en del av ett examensarbete på veterinärprogrammet i Uppsala, som syftar till att undersöka om det finns ett samband mellan djurskyddsanmälningar gjorda av svenska veterinärer och hot, trakasserier och våld mot veterinärer i Sverige.

Vår målsättning är att kartlägga i vilken utsträckning som hot, trakasserier och våld är en faktor i djurskyddsarbetet för veterinärer som arbetar kliniskt med produktions- och/eller sällskapsdjur. Detta kan i sin tur ge insikt i eventuella problem kring djurskyddsarbete som möjligen kan ligga till grund för framtida diskussioner om utvecklandet av en mer trygg och säker process med djurskyddsanmälningar för veterinärkåren.

Studien utförs som en del av ett examensarbete vid veterinärprogrammet vid Sveriges lantbruksuniversitet. Examensarbetet utförs av Mikaela Neijdebro, tillsammans med handledare Lotta Berg (professor i husdjurens miljö och hälsa, forskare inom djurskydd) och Cecilia Lindahl (forskare inom arbetsmiljö). Det färdiga arbetet kommer preliminärt att publiceras under våren 2022.

Undersökningen riktar sig till kliniskt verksamma veterinärer.

Enkäten tar ungefär 5–15 minuter att genomföra.

Deltagande i studien är helt anonymt.

-----sidbrytning-----

Allmän information

Fråga 1: Kön

- ☐ Kvinna
- ☐ Man
- ☐ Annat

Fråga 2: Ålder

- ☐ Under 30 år
- ☐ 30–39 år
- ☐ 40–49 år
- ☐ 50–59 år
- ☐ 60 år och uppåt

-----sidbrytning-----

Sysselsättning

Fråga 3: Antal år som verksam veterinär

- ☐ Mindre än 1 år
- ☐ 1–5 år
- ☐ 6–10 år
- ☐ 11–20 år
- ☐ 21–30 år
- ☐ Över 30 år

Fråga 4: Huvudsakligt arbetsområde

- ☐ Distriktsveterinär
- ☐ Lantbrukets djur (ej statligt)
- ☐ Smådjursklinik
- ☐ Hästklinik
- ☐ Övrigt

-----sidbrytning-----

Djurskyddsanmälningar

Fråga 5.1: Har du under din verksamma period som veterinär lämnat in en djurskyddsanmälan till länsstyrelsen/varit delaktig i inlämnandet av en djurskyddsanmälan?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Om Ja, besvara följdfrågorna på denna sida. (frivilligt)

Fråga 5.2: Uppskattningsvis hur många djurskyddsanmälningar per år har du varit delaktig i under din verksamma period?

- ☐ Färre än 1 per år
- ☐ 1–2 per år
- ☐ 3–9 per år
- ☐ 10–19 per år

- ☐ 20 eller fler per år

Fråga 5.3: Uppskattningsvis hur stor andel av djurskyddsanmälningarna har medfört någon form av hot/trakasserier/våld mot dig som veterinär eller den klinik där du arbetar? (välj det svar som närmast motsvarar din uppskattning)

- ☐ Alla
- ☐ 90%
- ☐ 75%
- ☐ 50%
- ☐ 25%
- ☐ 10%
- ☐ Ingen
- ☐ Vet ej

-----sidbrytning-----

Djurskyddsanmälningar

Fråga 6.1: Har du personligen under en process med djurskyddsanmälan blivit utsatt för hot, trakasserier eller våld?

- ☐ Ja, vid enstaka tillfälle
- ☐ Ja, vid upprepade tillfällen
- ☐ Nej

Om Ja, besvara följdfrågorna på denna sida. (frivilligt)

Frågorna går att besvara med flera svar och gäller för samtliga tillfällen.

Fråga 6.2: Vilken part utförde hotet/trakasserierna/våldet?

- ☐ Den anmälda
- ☐ Den anmäldas anhöriga
- ☐ Kollega
- ☐ Annat

Fråga 6.3: Vilken form av hot/trakasserier/våld rörde det sig om?

- ☐ Fysiskt våld mot person
- ☐ Fysiskt våld mot egendom
- ☐ Våldshot mot person
- ☐ Våldshot mot egendom
- ☐ Dödshot mot en eller flera personer
- ☐ Hot om motanmälan
- ☐ Hot mot anhöriga
- ☐ Hot mot anställning eller karriär

- ☐ Allmänt negativa skrivelser och uthängningar i tidningar, sociala medier eller liknande
- ☐ Förföljelse över telefon, sociala medier eller fysiskt
- ☐ Annat

-----sidbrytning-----

Djurskyddsanmälningar

Fråga 7.1: Har du under en process med djurskyddsanmälan blivit vittne till hot, trakasserier eller våld mot någon inblandad part?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Om Ja, besvara följdfrågorna på denna sida. (frivilligt)

Frågorna går att besvara med flera svar och gäller för samtliga tillfällen.

Fråga 7.2: Vilken part utsattes för hot/trakasserier/våld?

- ☐ Veterinärkollega
- ☐ Annan personal på kliniken
- ☐ Den anmälda
- ☐ Den anmäldas anhöriga
- ☐ Annan

Fråga 7.3: Vilken part utförde hotet/trakasserier/våldet?

- ☐ Den anmälda
- ☐ Den anmäldas anhöriga
- ☐ Veterinärkollega
- ☐ Annan personal på kliniken
- ☐ Annan

Fråga 7.4: Vilken form av hot/trakasserier/våld rörde det sig om?

- ☐ Fysiskt våld mot person
- ☐ Fysiskt våld mot egendom
- ☐ Våldshot
- ☐ Dödshot
- ☐ Hot om motanmälan
- ☐ Hot mot anhöriga
- ☐ Hot mot anställning eller karriär
- ☐ Hot mot kollega/kollegor
- ☐ Allmänt negativa skrivelser och uthängningar i tidningar, sociala medier och liknande

- ☐ Förföljelse över telefon, sociala medier eller fysiskt
- ☐ Annat

-----sidbrytning-----

Framtida djurskyddsarbete

Fråga 8: Har din upplevelse av tidigare djurskyddsärenden påverkat hur benägen du är för att göra anmälningar i framtida djurskyddsärenden?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Fritextsvar (frivilligt)

Om Ja, på vilket sätt?

-----sidbrytning-----

Risker vid praktiskt djurskyddsarbete

Fråga 9: Upplever du som verksam veterinär att praktiskt djurskyddsarbete är förenat med risk för dig som person avseende hot, trakasserier eller våld?

- ☐ Ja, stor risk
- ☐ Ja, liten risk
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

-----sidbrytning-----

Praktiskt djurskyddsarbete

Fråga 10: Anser du som verksam veterinär att det praktiska djurskyddet försämras på grund av riskerna kring arbetet gällande hot, trakasserier eller våld?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Fritextsvar (frivilligt)

Om Ja, på vilket sätt?

-----sidbrytning-----

Anmälan

Fråga 11.1: Har du som praktiserande veterinär någon gång avstått från att anmäla ett djurskyddsärende på grund av risk för hot, trakasserier eller våld?

- ☐ Ja, vid enstaka tillfälle
- ☐ Ja, vid flertalet tillfällen
- ☐ Nej

Om ja, besvara följdfrågan på denna sida. (frivilligt)

Frågan går att besvara med flera svar och gäller för samtliga tillfällen.

Fråga 11.2: Vad var orsaken till att du avstod från att utföra djurskyddsanmälan?

- ☐ Upplevda hot
- ☐ Upplevt våld
- ☐ Upplevd otrygghet i situationen
- ☐ Upplevd risk för framtida konsekvenser för mig i min yrkesroll som veterinär
- ☐ Upplevd risk för framtida konsekvenser för mig som person
- ☐ Risken att bli uthängd i sociala medier
- ☐ Risken att bli motanmäld till ansvarsnämnden
- ☐ Avsaknad av stöd hos kollegor
- ☐ Avsaknad av stöd hos arbetsgivaren/ledningen/chefen
- ☐ Övrigt

-----sidbrytning-----

Kollegor och djurskyddsanmälningar

Fråga 12: Har du som verksam veterinär haft en kollega/kollegor som avstått från att anmäla ett djurskyddsärende på grund av arbetssituationen?

- ☐ Ja, vid enstaka tillfälle
- ☐ Ja, vid flertalet tillfällen
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

-----sidbrytning-----

På denna sida finns ett antal påståenden, besvara dessa utefter hur väl de stämmer överens med din egen åsikt.

Fråga 13: Hot mot veterinärer förekommer ofta i samband med djurskyddsanmälningar.

- ☐ Instämmer i hög grad
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Instämmer delvis inte
- ☐ Instämmer inte alls

Fråga 14: Trakasserier mot veterinärer förekommer ofta i samband med djurskyddsanmälningar.

- ☐ Instämmer i hög grad
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Instämmer delvis inte
- ☐ Instämmer inte alls

Fråga 15: Våld mot veterinärer förekommer ofta i samband med djurskyddsanmälningar.

- ☐ Instämmer i hög grad
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Instämmer delvis inte
- ☐ Instämmer inte alls

Fråga 16: Det finns bra stöd att tillgå från chef/arbetsgivare vid hot, trakasserier eller våld på min nuvarande arbetsplats.

- ☐ Instämmer i hög grad
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Instämmer delvis inte
- ☐ Instämmer inte alls

-----sidbrytning-----

Handlingsplan

Fråga 17: Finns det en handlingsplan vid hot, trakasserier eller våld på din nuvarande arbetsplats?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

-----sidbrytning-----

Tillgänglig information

Fråga 18: Känner du till att Veterinärförbundet har handledningar för hantering av djurskyddsfall i klinisk verksamhet, tillgängliga på nätet?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Länk till filer:

(https://www.svf.se/media/jldgdjtb/djurskydd-i-kliniken-2020-05_du.pdf)

(<https://www.svf.se/media/uagap1su/djurskydd-i-h%C3%A4stpraktik-2020.pdf>)

-----sidbrytning-----

Avslutning

Har du som verksam veterinär några idéer eller tankar kring hur man kan förbättra det praktiska djurskyddsarbetet för veterinärkåren i Sverige? (frivilligt)

-----sidbrytning-----

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Resultatet av studien kommer preliminärt att publiceras våren 2022.

Här kan du vid intresse skriva ner synpunkter eller kommentarer i anslutning till enkäten:
